

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 24.01.2018, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:07 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (571 SE) esimene lugemine

2. 14:33 Riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (572 SE) esimene lugemine

3. 15:17 Umbusalduse avaldamine justiitsminister Urmas Reinsalule

14:00 Istungi rakendamine

14:03 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi anda üle eelnõusid, arupärimisi või algatusi? Kalle Laanet, palun!

14:03 Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Külalised! Ma olen teie ees väga raske südamega ja mu süda on olnud väga raske juba rohkem kui nädal aega. See on tingitud justiitsministri sõnavõtust ja hoiakutest. Mul on Riigikogu esimehele üle anda 47 allkirjaga eelnõu, justiitsminister Urmas Reinsalule umbusalduse avaldamise otsuse eelnõu.

Mis on põhjus, miks me härra justiitsministrile umbusaldust avaldame? Meie algatuse vahetu põhjus on see seisukohavõtt: "Mõistsin naistevastase vägivalda hukka, kuid nüüd, tänase kirja valguses, lausa kahetsen seda avaldust." Justiitsminister vastutab vägivalda vähendamise eest ega saa kahetseda, et ta on sõna võtnud vägivalda vastu. Ta ei saa ka olla ühiskonnale ja paljudele isiklikult nii valusal teemal halvustav avalikkude sõnavõttude suhtes ja ta ei saa avaliku pahameele peale arvata, et ta kellelegi haiget ei teinud. Vägivallavastases võitluses on sõna tähtis relv ja justiitsministri sõna on erilise kaaluga, sest ta kujundab ka õiguspoliitikat.

Kriitika opositsiooni, koalitsiooni ja ka avalikkuse poolt peaks Eesti poliitilises kultuuris tähendama vabatahtlikku tagasiastumist. Kuna seda ei juhtunud, peame vajalikuks väljendada oma umbusku Urmas Reinsalu suhtes konkreetsest juhtumist laiemalt, see puudutab ka tema pikemaajalist tegevust. Me otsustasime jätta selle arutada Riigikogu täiskogule, kuna nii nagu koalitsioonis, ei lange ka umbusaldajate seas hinnangud kõigile poliitilistele valikutele, sh Urmas Reinsalu omadele, täiesti kokku.

14:05 Esimees Eiki Nestor

Aeg on ...

14:06 Kalle Laanet

Kuid me oleme ühel meelel, et selguse ja korra loomise asemel on ta segaduse tekitaja ega pörka tagasi ka Eesti õigusliku järjepidevuse murendamise ees.

14:06 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Kalle! Aeg on läbi.

14:06 Kalle Laanet

Aitäh! Vabandust!

14:06 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud ühe avalduse umbusaldamise kohta. Me käitume sellega kodu- ja töökorra seaduse alusel.

Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul viibib hetkel 85 Riigikogu liiget.

1. 14:07 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (571 SE) esimene lugemine

14:07 Esimees Eiki Nestor

Kolmapäevane päevakord. Kõigepealt on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 571 esimene lugemine. Ettekandja algataja nimel on kaitseminister Jüri Luik. Palun!

14:07 Kaitseminister Jüri Luik

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! (Juhataja helistab kella.) Lubage kõigepealt ...

14:07 Esimees Eiki Nestor

Austatud minister, üks hetk, vabandust! Palun lubame algatajal rääkida!

14:08 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Lubage kõigepealt üks isiklik märkus. Mul on nii hea meel, et hädaolukorra seaduse muutmise seadus on pälvinud sellist laialdast huvi nii Riigikogu liikmete kui ka meedia poolt. (Naer saalis.) Lugupeetud Riigikogu! Austatud juhataja! Annan ülevaate hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõust. Meie riigikaitseseadus näeb ette, et riigil on võimalik kõrgendatud kaitsevalmiduse või sõjaseisukorra ajal rakendada teatud töökohtadel, mis reeglina on seotud riigikaitseülesannete, sisejulgeoleku ja põhiseadusliku korra või elutähtsa teenuse tagamisega, riigikaitselist töökohustust. Riigikaitseliste töökohaga kaasneb isiku töökohustust tööandja ees ja see isik on vabastatud näiteks mobilisatsioonist. Kehtivate õigusaktide alusel on riigikaitselist töökohustust rakendatud avalikus sektoris, aga tänaseni on puudunud rakendusaktid, mis võimaldaksid hädaolukorra seaduse alusel elutähtsa teenuse osutajateks määratud ettevõtetes riigikaitseliste töökohustusega seotud ametikohti määrata ja ka töökohustust rakendada. Kaitseministeerium on välja töötanud terve eelnõude paketi, kus kirjeldatakse elutähtsat teenust osutavas ettevõttes riigikaitseliste töökohustusega töökohtade määramise ja nende üle arvestuse pidamise korda. Selle eelnõuga võimaldatakse tööandjatel esitada riigile andmeid riigikaitseliste töökohustusega ametikoha kohta töötamise registri kaudu ning nähakse ette nende tööandjate üle arvestuse pidamine tsiviiltoetuse registris. See seadusmuudatus loob võimaluse kehtestada Vabariigi Valitsuse määramisel riigikaitseliste töökohtade moodustamise kohta ja rakendada seda ettevõtteid võimalikult vähe koormaval moel, sest nad saavad kasutada töötamise registrit, mida valdav osa ettevõtetest kasutab ka muudel põhjustel.

Hädaolukorra seaduse muudatusega nähakse ka ette elutähtsa teenuse osutajate keskse arvestuse pidamine tsiviiltoetuse registris. Praegu ei ole kesket arvestust ja iga ministeerium peab arvestust oma valitsemisalas. Praegune arvestussüsteem ei võimalda e-riigile omast korrektset teabevahetust, mistõttu ka see muudatus ette nähti. Elutähtsa teenuse osutajate keskse arvestussüsteemi kaudu on võimalik korraldada teabevahetust töötamise registriga. Andmevahetuse kaudu liigub teave selle kohta, millisel tööandjal on võimalik riigikaitselist töökohustust määrata, tsiviiltoetuse registrit töötamise registrisse. Samuti nähakse hädaolukorra seaduse muudatusega ette elutähtsa teenuse osutaja riskianalüüsi kooskõlastamine Kaitseministeeriumiga. Riskianalüüsis tuleb muu hulgas välja tuua teenuse toimimiseks vältimatult vajalike töötajate arv. Selline kooskõlastamine annab Kaitseministeeriumile võimaluse vaadata üle isikute töökohustustega koormamisest tulenevaid riske väeüksuste komplekteerimisel.

Maksukorralduse seaduse muudatusega nähakse ette täiendava andmevälja loomine töötamise

registris. Lisaks muule töösuhet puudutavale informatsioonile on tööandjal võimalik edaspidi märkida töötamise registrisse, kas tööandja on töötajale määranud riigikaitsele töökohustuse või ei. Kolmanda seadusena muudetakse riigikaitsele sundkoormiste seadust. Muudatus puudutab tsiviiltoetuse registrit. Nimetatud registrisse kantakse seadusmuudatuse jõustumise korral lisaks riigikaitseks ja vastuvõtva riigi toetuse osutamiseks vajalikele ressurssidele ja riigikaitsele sundkoormist puudutavale teabele ka teave tööandjate kohta, kelle kasuks töötavad isikud, kellel on riigikaitsele töökohustus. Nagu eespool öeldud, hõlmab see ka elutähtsa teenuse osutajate arvestust. Veel kord rõhutan, et kui tavapäraselt oli võimalik määrata elutähtsa teenuse osutajat riigiametis, siis nüüd võimaldame me elutähtsa teenuse osutajat määrata ka eraettevõttes. Määratakse kindlaks need ametikohad, mida me peame elutähtsaks (nt mobiiltelefoniside eest hoolitsejad), samuti registreeritakse need isikud, kes neil ametikohtadel töötavad. Kui inimene sellelt ametikohalt lahkub, siis ta kaotab õiguse jääda mobiliseerimata, ja sellele riigikaitsele ametikohale asub tööle juba uus töötaja, uus spetsialist, kes mobilisatsioonikohustusest vabastatakse. Minult on palju küsitud, kas elutähtsa teenuse osutajad on ka Eesti Vabariigi Riigikogu liikmed. Ma võin kinnitada, et nad on elutähtsa teenuse osutajad. Sellega ma praegu lõpetan.

14:14 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Tarmo Kruusimäe, palun!

14:14 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees! Hea minister! Kas meil on võimalik läheneda sellele teemale ka koostöös kutseharidusega ehk nii, et noored juba eos teaksid, et kui nad saavad endale ameti, siis lisaks igapäevasele leivateenimise kohustusele lasub neil kohustus hädaolukorras Eesti riiki teenida?

14:14 Kaitseminister Jüri Luik

Loomulikult, kõik koolid, nii üldhariduslikud kui ka kutsekoolid, peavad ühiskonnaõpetuse tundides informeerima õppureid sellest, millised on nende kohustused ja ka õigused. Ma meenutan, et väga paljudes koolides on võimalik vabatahtlikult õppida riigikaitset ning seda õpitakse üha rohkem ja rohkem. Oluline on see, et laiapindse riigikaitse puhul peavad ka inimesed, kes töötavad erasektoris, väga selgelt tajuma, et neilgi on kriisi korral erakordselt suur vastutus Eesti riigi ees. Eriti puudutab see, nagu öeldud, sidetöötajaid, transporditöötajaid, meditsiinitöötajaid jne. Ei ole nii, et kui puhkeb konflikt, siis sõdurid sõdivad ja teistel mingeid kohustusi ei ole. Pigem vastupidi. Tänapäeval, kui sõjaväel ei ole spetsiifilist infrastruktuuri, lahendatakse väga paljud nendest küsimustest eraettevõtete abil.

14:15 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

14:15 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mul on küsimus elutähtsate teenuste määratluse kohta. Te eelnevalt rääkisite erasektori osast elutähtsates valdkondades kriisiolukorra puhul. Me teame, et sellised töötajad on IT-spetsialistid, sideinimesed, meditsiinitöötajad, transporditöötajad. See kõik on vajalik. Kuidas see on seaduse tasemel kindlaks määratud? Või on antud valitsusele, ministrile, volitus ikkagi täpselt kindlaks määrata, mis siis on elutähtsad valdkonnad, et ei jääks seda halli tsooni?

14:16 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh küsimuse eest! Seadusest tulenev definitsioon on väga selge: elutähtsa teenuse osutaja on juriidiline isik, kes osutab elutähtsa teenusena määratletud avalikku teenust. Neid teenuseid, mis on spetsiifiliselt välja toodud, on 14. Ma mainin lihtsalt mõne: juba nimetatud mobiiltelefoniteenus, sularaharinglus, veega varustamine jne. Loomulikult ei saa iga ettevõtja lihtsalt omast peast otsustada, kas tema teenus on eluliselt tähtis või ei ole. Selleks luuaksegi seaduses niisugune mehhanism või kehtestatakse kooskõlastuskord, mille alusel teenuse vajalikkus kooskõlastatakse Kaitseministeeriumiga. Sellisel juhul siis märgitakse see isik juba nimetatud registritesse.

14:17 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

14:17 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Nagu ma aru saan, teie, härra kaitseminister, mina, president, vallavanemad ja linnapead rindele ei lähe. Meid on vist, nagu ma aru saan, paarisaja ringis. Kui palju neid veel tuleb, kes riigikaitsele töökoha saavad ega pea mobilisatsiooniga kaasa minema?

14:18 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Ma pean kahjuks ütlema, et ma ei oska seda arvu öelda, sest see sõltub paljuski sellest, kuivõrd selgelt ja põhjalikult me suudame selle elutähtsate tsiviilteenuste skeemi välja töötada, ma mõtlen just nende ametikohtade määratlemist. Kõik, mis puudutab mobilisatsiooni, on Eesti Vabariigis riigisaladus, nii et, nagu öeldakse, isegi kui ma teaksin, millised need arvud on, ei saaks ma neid teile öelda. Aga ma avameelselt ütlen, et me töötame neid spetsiifilisi arve ja ametikohti välja. See töö praegu käib.

14:18 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

14:18 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab eraettevõtteid. Kui näiteks eraettevõtte arvatakse elutähtsa teenuse osutajaks või saab selleks mõnel ettevõttes oleval ametikohal töötav inimene, siis kas see tähendab eraettevõtjale ka mingeid lisakohustusi, ma pean silmas täiendavat regulaarset aruandlust jne?

14:19 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Mingeid erilisi lisakohustusi see ei tähenda, sest kõik need minu nimetatud registrid – töötamise register ja tsiviiltoetuse register – on juba olemas ja need töötavad praegu väga hästi. Tegu on eelkõige ühe lisafunktsiooni loomisega või piltlikult öeldes ühe lisalinnukese panemisega. Loomulikult, ettevõtjalt nõuab mõnevõrra tööd see, kui Kaitseministeerium temaga koostöös neid ametikohti kindlaks määrab, aga omalt poolt me teeme selle võimalikult lihtsaks. Tuleb muidugi arvestada, et väga paljud eraettevõtted on juba praegu väga selgelt teadvustanud, et neil on kriisiajal olulised ülesanded, ja kõikvõimalike kriiside tingimustes – õnneks ei ole meil tegu olnud sõjalise kriisiga – on nad neid ülesandeid ka täitnud. Nii et ettevõtjate valmisolek on tegelikult suur. Teataval määral võib ettevõtja tunda ka rahulolu, kui tema töö jätkumine on selle elutähtsa teenuse lähenemisega tagatud, vastasel juhul võib juhtuda, et ühel heal hommikul toimub mobilisatsioon ja kogu tema ettevõtte on korraga inimestest tühi. Loomulikult, küsimus ei ole siin kommerts-lähenemises, aga kindlasti on selles olukorras ettevõtjal palju lihtsam oma ettevõtte pikaajalist tööd planeerida, sest need isikud on vabastatud ka näiteks rahuajal toimuvatest lisaõppekogunemistest.

14:21 Esimees Eiki Nestor

Erki Savisaar, palun!

14:21 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Mul on ka küsimus elutähtsa teenuse osutajate kohta. Kui nüüd lisandub terve hulk eraettevõtteid, kes ikkagi oma olemuselt peavad teenima kasumit ja omadega välja tulema, siis kui hädaolukorras nende ressursse ja teenuseid kasutatakse, kas ja mismoodi neile tehtud kulutused kompenseeritakse?

14:21 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Praeguse seaduseelnõu järgi ei ole mingit spetsiifilist kompensatsioonimehhanismi ette nähtud. Tuleb arvestada, et hädaolukord ja kriisiolukord toob kaasa kohustusi meile kõigile. Selles mõttes ei ole küsimus ainult ettevõtjates, vaid küsimus on ka nendes, kes mobiliseeritakse, või ka sundkoormistes, sest võidakse ära võtta sinu auto, generaator jne. Tegelikult tuleb päris pikk nimekiri neist kohustustest, mida otseselt ei kompenseerita. Kuid loomulikult on igal konkreetsel juhul võimalik taotleda kompensatsiooni, kui see on põhjendatud.

14:22 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

14:22 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te tõite näiteid nende valdkondade kohta, kus neid riigikaitselisi töökohti on. Minu küsimus puudutab sellist asja, et kui inimene on asjatundja oma erialal, kas ta saab siis mingit lisakoolitust, et olla valmis seda eriala rakendama kriisi- või eriolukorras?

14:22 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Praegu ei näe seadused ette spetsiifilist lisakoolitust. Aga loomulikult, Kaitseministeerium omalt poolt kindlasti töö korras informeerib nende ettevõtete juhte või ka neid töötajaid sellest, millised on nende kohustused ja millised on riskid, et nad teaksid ennast ette valmistada. Nii et teie küsimus on väga asjakohane. Loomulikult peavad need inimesed tajuma, et neil on kriisi korral vastutus. Samuti tuleb aru saada, et kriisi ajal paratamatult ei kehti tavalised tööajad, suure tõenäosusega tuleb tööd teha palju pingelisemalt ja tihtipeale palju keerulisemas olukorras kui rahuajal.

14:23 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

14:23 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mul on küsimus registrite kohta. Tsiviiltoetuse register on seaduses lahti kirjutatud, nüüd täiendatakse töötamise registrit, nagu ma aru saan, andmevälja loomisega. Kas need olemasolevad registrid, mis Eesti riigis on, senisel kujul ei rahulda? Kas neid andmeid, mis hakkavad registrites olema, saavad ametkonnad ka riskasutada?

14:24 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Me valisime töötamise registri, kuna see on praegu toimivatest registritest kõige laiaulatuslikum. Sisuliselt haarab see kõiki töötajaid nii ametiasutustes kui ka eraettevõtetes. Antud juhul on suurem küsimus just eraettevõtetes. Me ei saa seda teemat vaadelda ainult ametikohapõhiselt. On täiesti võimalik ja isegi väga tõenäoline, et täna on sellel ametikohal üks inimene, aga homme hoopis keegi teine, ühesõnaga, see vabastus liigub inimesi pidi. Nii et me peame teadma mõlemat osa sellest võrrandist, nii töötajat kui ka ametikohta. Sellepärast valitigi töötamise register. See on väga põhjalikult läbi arutatud asjaomaste asutustega ja nad on meile kinnitanud, et see ei eelda neilt mingit erilist töökoormuse suurendamist. Mis puudutab tsiviiltoetuse registrit, siis see on register, kuhu koondatakse juba nimetatud teemaga seotud andmed, aga näiteks ka kõik see, mis puudutab sundkoormamist kaitseväe heaks või kõikvõimalike tsiviilkatastroofide likvideerimise jaoks. See on register, mis on meie hallatav, see on Kaitseministeeriumi haldusalas olev register.

14:25 Esimees Eiki Nestor

Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Aitäh, härra minister! Juhtivkomisjoni, riigikaitsekomisjoni ettekandja on Johannes Kert. Palun!

14:26 Johannes Kert

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud kaitseminister! Daamid ja härrad! Eelnõu 571 kohta on mul ette kanda järgmist. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist koos kaitseminister Jüri Luige ja Kaitseministeeriumi ametnikega oma k.a 16. jaanuari istungil. Eelnõu põhieesmärk on senisest paremini tagada riigikaitseliste töökohtade arvestus ning see, et asjaomased asutused saaksid tuvastada riigikaitselistel ametikohtadel, sh elutähtsat teenust osutavatel ametikohtadel, töötavaid isikuid, kes jätkavad näiteks mobilisatsiooni korral oma ülesannete täitmist. Kehtiva õiguse järgi rakendatakse riigikaitselist töökohustust üksnes avalikus sektoris ning puudub rakendusakt, mis võimaldaks hädaolukorra seaduse alusel elutähtsa teenuse osutajateks määratud ettevõtetes riigikaitseliste töökohustusega ametikohti määrata. Ettevalmistatud muudatuste kohaselt kooskõlastab elutähtsat teenust korraldav asutus Kaitseministeeriumiga elutähtsat teenust osutava ettevõtte riigikaitseliste töökohtade arvu ning kannab ettevõtte vastava personali kohta märke

töötamise registrisse. Samuti peetakse vastavate tööandjate üle arvestust tsiviiltoetuse registris. Seadusmuudatus loob eeldused valitsuse määruse "Täiendavate riigikaitseliste töökohtade moodustamine elutähtsa teenuse osutaja juures, loetelu moodustamise ning muutmise ja andmete esitamise kord" kehtestamiseks ja rakendamiseks ettevõtteid võimalikult vähe koormaval moel. Seaduseelnõu hilisem seadusena jõustumine k.a 1. juulil on tingitud asjaolust, et selleks tähtjaks kohustab hädaolukorra seaduse § 53 lõige 6 elutähtsa teenuse osutajat esitama teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani ning vastava personali arvestuse. Ühtlasi peab riik selleks ajaks olema suuteline töötamise ja tsiviiltoetuse registris vastavat teavet vastu võtma. Sellega seoses osutan eelnõu seletuskirja leheküljele 6, kus kahetsusväärset on selle sätte kohta teksti sattunud üks ebatäpsus: 2017. aasta 1. juuli asemel peab olema 2018. aasta 1. juuli. Tegemist ei ole jõustumisega, vaid hädaolukorra seaduse § 53 lõikes 6 sätestatakse kohustuse täitmise tähtjaks 1. juuli 2018. Nüüd menetluslikud otsused. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 2018. aasta 16. jaanuari istungil teha Riigikogu juhatasele ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda ja teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensusena). Eelnõu ettekandjaks määrati mind. Veel otsustas riigikaitsekomisjon sellel istungil määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtjaks k.a 7. veebruari kell 17.15 (konsensusena). Täna tähelepanu eest!

14:30 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Erki Savisaar, palun!

14:30 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas eraettevõtted, kes satuvad elutähtsa teenuse osutajate hulka, peavad oma toimepidevuse riskianalüüsis nägema ette ka selle, et neil on nendele kriitilistele ametikohtadele olemas mingisugused reservinimesed, kes suudaksid seda teenust pakkuda ka siis, kui selle ühe inimesega, kes võib-olla selles ettevõttes muidu seda ametikohta täidab, peaks midagi juhtuma?

14:30 Johannes Kert

Kui me seda eelnõu komisjonis arutasime, siis teie esitatud küsimus arutlusele ei tulnud. Ma oma isiklikku arvamust ei hakkaks praegu esitama, kuigi see on olemas.

14:31 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

14:31 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Kas teil oli komisjonis juttu sellest, kas neid ametikohti, millest me räägime, on sadades või tuhandetes? Ma saan aru, et tegemist on mitteavaliku infoga, aga kas komisjonis seda arutati?

14:31 Johannes Kert

See on selline informatsioon, mis Riigikogu liikmete jaoks ilmselt ei ole salajane, aga täna ei ole väga täpseid arve võimalik prognoosida. Neid on ilmselt tuhande ümber.

14:31 Esimees Eiki Nestor

Rohkem komisjoni ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh, Johannes Kert! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 571 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 7. veebruari kell 17.15.

Austatud Riigikogu! Vabariigi Valitsus soovib 47 Riigikogu liikme esitatud kirjaliku nõude "Umbusalduse avaldamine justiitsminister Urmas Reinsalule" arutamist tänasel istungil. Seega, tuginedes kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punktile 2 ja lõikele 2, täiendan tänase istungi päevakorda selle nõude aruteluga. See toimub kolmanda päevakorrapunktina ehk pärast riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 572 arutelu lõppemist.

2. 14:33 Riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (572 SE) esimene lugemine

14:33 Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 572 esimene lugemine. Algataja ettekandja on kaitseminister Jüri Luik.

14:33 Kaitseminister Jüri Luik

Austatud Riigikogu! Austatud juhataja! Annan ülevaate riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõust. Riigikaitse seadus näeb ette, et Kaitsevägi võib sõjalise tegevuse ettevalmistamiseks ja toetamiseks määrata riigikaitseliste sundkoormisi, st võtta sõjalise tegevuse toetuseks kasutusele tsiviilsektoris kasutatavat vara ja kohustada ettevõtteid riigikaitse toetamiseks teenuseid osutama eelisjärjekorras. Sundkoormiste rakendamine võib osutuda vajalikuks meetmeks sõjalise tegevuse ettevalmistamisel, mobilisatsiooni või lisaõppekogunemise korraldamisel, riigivara ümberjaotamise korraldamisel ja riigikaitseülesannete täitmise toetamisel kriisiolukorras. Riigikaitseliste sundkoormiste seadus kehtestab sundkoormiste määramise ja täitmise korra riigikaitseliste ülesannete täitmise tagamiseks kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni ja muidugi ka sõjaseisukorra ajal. Riigikaitseliste kohustusi, mis seisnevad asjade sundkasutusse võtmises või sundvõõrandamises, määratakse ja kohaldatakse isikute suhtes, lähtudes riigikaitse vajadustest. Sundkoormisi kohaldatakse ainult seni, kuni eesmärk on täidetud. Käesolevaks ajaks on Vabariigi Valitsus küll kehtestanud sundkoormiste loetelu transpordivahendite vallas, kuid kehtiv seadus ei kirjelda piisavalt täpselt sundkoormiste seadmise protseduuri, seetõttu on välja töötatud seaduse rakendamist täpsustav eelnõu.

Nüüd peamistest täiendustest, mis eelnõuga on ette nähtud. Ametiisikule antakse õigus hinnata vara seisukorda enne ja pärast sundkoormise määramist ning on õigus kasutada eksperti. Seadusesse lisatakse haldusakti kättetoimetamise eritingimused, et koormisi saaks kiiresti ja paindlikult rakendada. Lisatakse ka volitusnorm, mille kohaselt sundkoormiste määramise ja täitmise korra valitsemisala asutustele kehtestab minister. Samuti lisatakse elutähtsa teenuse osutamiseks vältimatult vajaliku vara loetelu, mida sundkoormata ei tohi, ja täpsustatakse järelevalve kohaldamise aluseid. Eelnõu koondab kõige kriitilisemad, eelkõige sõjalise riigikaitse korraldamise seisukohalt olulised muudatused sundkoormiste määramises ja nende täitmise tagamises. Sundkoormiste korraldamise täiendamist jätkatakse vajadusel Justiitsministeeriumi juhitava riigikaitseõiguse revisjoni raames. Ütlen veel kord, et jutt on sundkoormiste rakendamisest. Kui me räägime mobilisatsioonist, siis nagu me kõik teame, on tegu reservväelaste võtmisega, aga sundkoormised võimaldavad kriisi ajal võtta riigi kasutusse kõikvõimalikku varustust, transpordivahendeid jne. Kuid seaduses oli tänaseni lahti kirjutamata, kuidas selline protseduur täpselt toimub, milline on see haldusakt, millega see vara kindlaks määratakse, milline on see haldusakt, millega see vara kasutusse võetakse jne. Millised on traditsioonilised sundkoormiste alla kuuluvad vahendid? Need on eelkõige transpordivahendid, raske kaevetehnika, generaatorid. Sellist varustust võib olla väga palju. Nende nimekirjade haldamisega ja kogu selle protsessiga tegeleb Kaitseministeerium. Aitäh teile!

14:37 Esimees Eiki Nestor

Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Madis Milling, palun!

14:37 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Räägime sundkoormistest ja näiteks Kaitsevägele kriisiolukorras vajalikest asjadest, nagu rasketehnika: ekskavaatorid, buldooserid jne. Institutsioonidel on võimalik registripõhiselt veenduda, et vajalik ekskavaator on punktis A olemas, tehnoloogilisele registrist on võimalik tuvastada, et ta on käinud tehnoloogilisel jne, küll aga ei ole ühestki registrist võimalik tuvastada, kuskohas täpselt see ekskavaator parasjagu asub. Ma pean silmas, et idapiiri lähistel, olulisel rünnakusuunal asuv firma võib oma ekskavaatorit rentida Läti või Saaremaale ning kriisiolukorras ei pruugi see ekskavaator olla vajalikus kohas. Kuidas see ülevaade rakenduslikult toimima hakkab?

14:38 Kaitseminister Jüri Luik

Ega siin väga head lahendust ei ole. Põhiline võimalus on, et see varustus, mida on vaja mingite konkreetsete ülesannete täitmiseks, registreeritakse teatud ülekattega. Me ei saa arvestada ainult nii, et ühele ekskavaatorikohale on ette nähtud ainult üks ekskavaator, vaid me peame arvestama just nimelt seda, mida te ütlesite, sest on võimalik, et seda ühte ekskavaatorit ei ole võimalik kasutada. Loomulikult me peame arvestama ka seda, et mis puudutab Kaitseväe reageerimiskiirust, siis meie esimene reaktsioon ei saa põhineda sundkoormistel. Ma pean silmas, et on terve hulk varustust, mida me paratamatult peame Kaitseväele hankima, kuid hilisemates faasides on sundkoormised juba väga asjakohased.

14:39 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

14:39 Madis Milling

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kas Kaitseministeerium on kaalunud lähenemist n-ö naaberriikide kogemuse kaudu? Näiteks on Soomes asi reguleeritud nii, et olulistest strateegilistes punktides asuv tsiviilrasketehnika on võetud n-ö eelisregistrisse ja eraettevõtja on saanud selle soetamisel mingit maksusoodustust, seda tingimusel, et kaitseväele on alati teada, kus see masin viibib, ja on võimalik seda kasutada ka ilma kriisita, ilma sundkoormiseta ehk suurematel rahuaegsetel õppustel.

14:40 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Ma pean ütlema, et ma ei oska sellele konkreetsele küsimusele vastata, ma uurin selle täpsemalt välja. Põhimõtteliselt on loomulikult oluline, et me teaksime, kus see tehnika asub. Teisest küljest, ma usun, et arvestades meie rahalisi võimalusi on selle rahaline kompenseerimine üsnagi keerukas. Aga ma kindlasti vaatan selle teema üle.

14:40 Esimees Eiki Nestor

Johannes Kert, palun!

14:40 Johannes Kert

Täna, härra esimees! Hea minister! Oleme teinud uuringuid selle kohta, milline tehnika on Eestis olemas. Autoregistrikeskuse andmetel on meil üsna palju erinevaid sõiduautosid. Kui suuremast tehnikast rääkida, siis meil on arvel üsna palju kaugsõiduautosid, kaubaveoautosid, aga meil kindlasti ei jätku suurendatud maastikuläbivusega autosid ja muud sellist tehnikat. Tahtsin küsida, kas teie nägemuses on valitsusel plaanis kuidagi stimuleerida sobiva tehnika hankimist, mida Kaitseväge saaks vajadusel kasutada.

14:41 Kaitseminister Jüri Luik

Aitäh! Põhimõtteliselt on see teema, millele te viitasite, muidugi asjakohane. Teatud tüüpi transpordivahendeid Eestis tsiviilkasutuses lihtsalt ei ole. Iseküsimus on, kuidas me saaksime nende hankimist nii väga stimuleerida. Siin on küsimus jällegi rahas. Me proovisime selle eelnõu puhul väga laialt konsulteerida ka kõigi huvitatud organisatsioonidega, see eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks kaubandus-tööstuskojale, põllumajandus-kaubanduskojale ja näiteks ka liisingühingute liidule. Nii et me proovisime võimalikult palju haarata Eestis olemasolevaid eksperditeadmisi.

14:42 Esimees Eiki Nestor

Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Aitäh! Austatud Riigikogu liikmed, palun reguleerida oma mobiiltelefone nii, et nad ei segaks Riigikogu täiskogu istungit! Komisjoni ettekandja on riigikaitsekomisjoni liige Margus Tsahkna. Palun!

14:43 Margus Tsahkna

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Juba hakkab inimesi juurde tulema, aga mitte selle punkti pärast. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimest lugemist koos kaitseminister Jüri Luige ja Kaitseministeeriumi ametnikega oma k.a 16. jaanuari istungil ja tegi

konsensuslikud otsused teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata seaduse kohaselt eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. veebruar kell 17.15 ja ühtlasi määrata komisjoni ettekandjaks mind.

Ma ei hakka selle eelnõu sisu avama, kuna minister tegi väga põhjaliku sissejuhatuse. Ma tahan öelda, et see eelnõu ja eelnõu 571 on väga olulised. Meie väikeses riigis on väga tähtis, et lisaks sellele võimekusele, mille soetamise ja arendamise aluseks on 2% SKT-st, on kaitsevõimele, Kaitsevæle ja Kaitseleidule väga oluline, et kogu see võimekus, mis on ka tsiviilikäibes, oleks eriolukordade ajal, kui on kõrgendatud kaitsevalmidus, toimub mobilisatsioon ja demobilisatsioon, ning ka sõjaseisukorra ajal meie kasutuses. See eelnõu annab konkreetse aluse ja loob tingimused, et meie reaalne kaitsevõimekus paraneks. Ma pean oluliseks seda, et kui Riigikogu seda eelnõu toetab, siis planeeriks meie Kaitseministeerium reaalsed õppused, et oleks selge, kuidas see päriselus välja näeks. Ainult seadusest ei piisa. Varem on olnud õppus "Kratt", kus tulid välja just nimelt puudujäägid seadustes. Ma ei räägi sellest, kas meil on olemas realistlikud registrid ning kas meie inimesed on teadlikud ja valmis ka oma ettevõtte varaga panustama riigikaitsele nendel juhtudel, mis on seaduses kirjas. See kõik tuleb peale seaduse vastuvõtmist korduvalt õppustel selgeks teha ja ka meie ettevõtjatele sellest kõigest teada anda.

Ma tahan tänada Kaitseministeeriumi, kes on teinud koostöös mitme advokaadibürooga põhjaliku analüüsi õiguslikul teemal. Iga eraomandis oleva asja piirangutega kaasnevad põhiseaduse riived. See analüüs on väga korralikult ja põhjalikult tehtud. Kes huvi tunneb, kindlasti uurigu! Põhiseaduses oleme paika pannud ka selle, et riigikaitse on meie riigi elus väga olulisel kohal. Nii et need põhiseaduse riived on kindlasti põhjendatud.

Riigikaitsekomisjon toetas selle eelnõu esimese lugemise lõpetamist konsensuslikult. Ma loodan, et see eelnõu saab kiiresti seaduseks ja me saame ka päriselus hakata seda seadust rakendama. Suur tänu!

14:46 Esimees Eiki Nestor

Kas on küsimusi komisjoni ettekandjale? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 572 esimene lugemine on lõpetatud. Määrati muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. veebruari kell 17.15.

Austatud Riigikogu, seetõttu, et meie päevakord on ühe punktiga täienenud, on meil vaja teha tehnilisi ümberkorraldusi ja Riigikogu liikmetel on vaja tutvuda kirjaliku nõude tekstiga. Seetõttu võtan 30 minutiks juhataja vaheaja. Jätkame kell 15.17.

V a h e a e g

3. 15:17 Umbusalduse avaldamine justiitsminister Urmas Reinsalule

15:17 Esimees Eiki Nestor

Jätkame päevakorrapunktiga nr 3, ministrile umbusalduse avaldamise nõude menetlemisega. Igaks juhuks meenutame kodu- ja töökorra seaduse § 133 ja § 134. Kõigepealt on ministri sõnavõtt, seejärel küsimused ministrile (iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse) ja seejärel on fraktsioonide läbirääkimised. Esimesena saab sõna selle fraktsiooni esindaja, kelle liikmed on umbusalduse avaldamise algatanud. Siis toimub hääletus. Alustame. Palun, justiitsminister Urmas Reinsalu!

15:18 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu esimees! Austatud rahvaesindus! Lugupeetavad umbusaldusavalduse esitajad! Minu läinudnädalase avalduse ebaõnnestunud sõnastus jättis paljudele mulje, otsekui ei peaks ma lähisuhtevägivallaga võitlemist oluliseks. Kinnitan teile: see pole nii.

Tahan siit kõnetoolist, rahvaesinduse rahulikus õhkkonnas, väljendada oma seisukohti vägivalla tõkestamise kohta. Kui ma läinud aastal tutvustasin Riigikogu ees naistevastase vägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu, ütlesin ma: "Ma tahan rõhutada, et me ei ratifitseeri seda konventsiooni kui ühte formaalset rahvusvahelist kohustust, vaid selle ratifitseerimisega me anname Eesti-siseselt, aga ka teistele riikidele ja ühiskondadele signaali, et vägivald ei saa kunagi olla keeruliste inimsuhete lahendus või kultuurinorm. Vägivallale ei ole õigustust

mitte mingites suhetes. Teine sellest konventsioonist lähtuv tõdemus on see, et eriti taunitav, hukkamõistetav ja karistatav peab olema vägivald, mis on suunatud laste vastu või mis on toime pandud laste juuresolekul. Ja kolmas tõsiasi, perevägivalla ohvriks sattunu ei tohi kunagi jääda üksi. Riik peab nii oma abistamismeetmetega kui ka tema käsutuses oleva sunnijõuga taltsutama õigusrikkujat ja leevendama ohvri kannatusi." Igal inimesel on õigus väärikusele ja puutumatusse.

Mul on hea meel, et Riigikogu on Justiitsministeeriumi algatusel õigusliku raamina vastu võtnud kannatanu õigusi kaitsva seaduse. Eriti lähisuhtevägivalla puhul on vaja välja arendada vabatahtlike tugiisikute süsteem ning täiustada lepitusmenetlust nii, et kannatanule oleks abi tagatud võimalikult pikka aega, kuni ta on vägivallaringist välja saanud. On veel konkreetseid samme, mida me peame astuma, ajendatuna vägivallatüübi eripärast, selleks et kaitsta ohvrit. Esiteks, lähenemiskeelu edasiarendamine, et seda saaks kohaldada viivitamatult. Läinud aasta lõpul alustasime Pärnus pilootprojekti, mille mõte on üks: mitte vägivallatseja ohver ei pea kodust põgenema, vaid vajadusel eemaldatakse kodust vägivallatseja. See projekt peaks olema alus ka võimalikele seadusmuudatustele. Kriminaalmenetluse revisjoni käigus, mis kohe eelnõuna on valmimas, luuakse rida personaalset sekkumist pakkuvaid tõkendeid kahtlustatavate suhtes. Ikka selleks, et kaitsta ohvrit konkreetse vägivalla eest. Sel aastal peab Riigikogu arutama uusi riigi kriminaalpoliitika põhisuundi ning need kinnitama. See on riigi justiitssüsteemi kogu vägivallavastase tegevuse vundament. Oluline on vägivallaahela katkestamine.

Umbusaldusavalduse esitajad toovad tekstis välja, et paljudes etteheidetes mulle ei suudetud jõuda kokkuleppele, samas on meedia vahendusel või vahetutes kohtumistes need etteheited ühemõtteliselt esile toodud. Ma ei karda neile etteheidetele siit kõnetoolist vastata.

Etteheide, et Eesti kohtutes on töökeelena kehtestatud ka vene keel, ei vasta tõele. Kohtumenetlus Eestis toimub riigikeeles.

Minu soovimatus mõjutada kohtunikke, et teatud küsimustes tekiksid sobivad lahendid. Kinnitan teile, et selline mõjutamine Justiitsministeeriumi või ministri poolt oleks vastuolus õigusriigi kõige tugevama tagatisega ehk kohtute sõltumatuse põhimõttega. Kohtud mõistavad õigust selles õiguskeskonnas, mida seadusandja on pidanud vajalikuks kujundada. Sama kriitika puudutas prokuratuuri menetluslikke otsuseid. Kinnitan, et Eesti on valinud euroopaliku prokuratuuri menetlusliku sõltumatuse põhimõtte. Prokuratuur, olgugi et ta on ministri valitsemisalas, on kvaasiõigusemõistmise asutus. Ministri järelevalvepädevus kohaldub üksnes organisatsioonilisele järelevalvele.

On läbi käinud ka etteheide minu tegevuse kohta naistevastase vägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ratifitseerimise ettevalmistamisel. Ühest eileõhtusest pressiteatest lugesin, et see konventsioon võib muutuda migratsioonipumbaks. Kinnitan, et sellisel hirmul ei ole alust. Istanbuli konventsioon on väärtusotsustus, mille eeldus on, et vägivald on ühiskonna probleem, mitte eraeluline küsimus.

Etteheide, et seaduseelnõude mõjuanalüüsid ei ole piisavad. Ütlen ausalt, et areng on olnud positiivne, kuid väljatöötamiskavatsuste osakaal õigusloomes pole piisav. Loodan, et ettevalmistatavad riigi õiguspoliitika arengusuunad annavad siin põhimõttelise positiivse tõuke.

Probleeme on põhjustanud ka minu toetus Sisekaitseakadeemia Narva viimisele. Jah, valitsus otsustas pärast debatti, et Narva rajatakse 2020. aastaks kolledž. Ma olen seisnud ja kavatsen jätkuvalt seista selle eest, et Eesti Vabariigi institutsioonide kohalolek Ida-Virumaal oleks suurem.

Lisaks on avalduses mulle ette heidetud õigusliku järjepidevuse murendamist. Tunnistan ausalt, et see etteheide on mulle arusaamatu, kuna seda pole konkreetset põhjendatud.

15:23 Esimees Eiki Nestor

Kas minister soovib lisaaega?

15:23 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Jah, palun!

15:23 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

15:23 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Loodan, et küsimustega on võimalik siin selgust tuua.

Mis puutub minu läinud nädala avaldusse, siis ma pean ütlema, et kahtlemata on see olukord, kus ma pean väljendama kahetsust. See on teinud inimestele haiget, see on kutsunud esile ka olukorra, kus ma olen pidanud väga paljudele inimestele selgitusi andma. Ma olen inimestele põhjustanud ebamugavustunnet ja kahtlemata on see koht, kus ma pean oma kahetsust avaldama. Lugupeetavad rahvaesindajad, olen valmis vastama teie küsimustele.

15:24 Esimees Eiki Nestor

Jätkamegi küsimustega. Martin Helme, palun!

15:24 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud spiiker! Lugupeetud minister! Te alustasite oma sõnavõttu sellest, et teil oli ebaõnnestunud sõnakasutus. Noh, küllap kõik nõustuvad sellega. Meil poliitikutel võib kõigil tulla ette olukordi, kus sõnavalik läheb kuidagi viltu, aga reeglina käib see suusõnalise arutelu kohta. Antud juhul oli tegemist kirjaliku tekstiga. Te istusite maha, panite sõnad kirja, tõenäoliselt lugesite ikka paar korda üle ka. Mul on niisugused küsimused. Kui kaua seda teksti ette valmistati? Millal seda teksti ette valmistati? Kas seda teksti valmistati ette kellegi õhutusel või oligi see teie oma peas sündinud mõte? Miks ma seda kõike küsin? Mulle isiklikult ja väga paljudele teistele inimestele on jäänud mulje, et see oli küüniliselt kalkuleeritud provokatsioon, millele nüüd järgnes kalkuleeritud vabandus. Ei ühel ega teisel puhul ei olnud tegemist väga siira sõnakasutusega. Võib-olla te natukene hajutate mu kahtlusi?

15:25 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Jah, aitäh! Eile EKRE fraktsioonis küsisite te samuti, kas seda seisukohta väljendama, seda avaldust tegema mõjutas mind tegelikult Vabariigi Presidendi Kantselei, et tuua Vabariigi President n-ö tule alt välja. Ma vastasin teile eile ja vastan ka siit kõnetoolist: ei, see oli minu enda seisukoht. Mul on kahju, et selle minu sõnumi tuum, mis puudutas tegelikult andestamise küsimust ühiskonnas, on jäänud täiesti ... See sõnakasutus tegelikult tappis selle arutelu selle teema koha pealt ära. Aga jah, ma kirjutasin selle oma tunde ajal, ma tegin seda selle päeva hommikul.

15:25 Esimees Eiki Nestor

Arto Aas, palun!

15:25 Arto Aas

Aitäh! Hea minister! Ka mina olen veendunud, et teie avalduses ei olnud midagi juhuslikku. Te olete väga kogenud poliitik, valdate väga hästi poliit tehnoloogiaid, olete selle valitsuse üks kõige kogenumaid inimesi. Ma arvan, et see oli teil läbikaalutud samm. Te ootasitegi teatud reaktsiooni, aga te alahindasite reaktsiooni tugevust või sellest tekkinud lainetust. Ka vabandused olid esimestel päevadel ju üsna ebalevad, isegi üleolevad, aga täna hommikul on nad saanud jõudu juurde, et hoida vaos neid koalitsiooniliikmeid, kes tegelikult olid valmis ja on võib-olla tänagi valmis umbusaldamisega kaasa tulema. Kas te ei arva, et te olete siiski oluliselt nõrgestanud justiitsministri kui institutsiooni usaldusväärsust ja teil on seda tööd edaspidi väga raske teha, isegi kui te tänase hääletuse järel ametisse jääte?

15:26 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Kindlasti on siin koht minu väga paljudeks selgitusteks. Ma tegelikult, põrmugi olemata üleolev või irooniline, tahan tänada selle võimaluse eest, et ma rahvaesinduse ees saan selgitada oma tegelikke positsioone. Mis puudutab seda, kas tegemist oli, nagu te ütlesite, poliit tehnoloogilise seisukohaga, siis ma ütlen teile, et see nii ei olnud. Aga kahtlemata on teil selles asjas oma seisukoht.

15:27 Esimees Eiki Nestor

Kristen Michal, palun!

15:27 Kristen Michal

Aitäh! Hea justiitsminister! Ma meenutan aastat 2011 ja isiklikku kogemust. Ma arvan, et ka praegu toimuvad, nii nagu toimusid tollal, siseministri ja justiitsministri ning selle valdkonna tippjuhtide kogunemised. Mulle meenub, et ühel sellisel kogunemisel ütles üks kõrge politseijuht üsna kõlaval häälel, et mis me selle perevägivallaga ikka tegeleme, niikuinii ei muutu mitte midagi. Need sõnad said tegelikult tõukeks, et Eestis midagi muutuma hakkaks. Prokuratuur ei lõpetanud asja, politsei hakkas oma töötajaid koolitama, sotsiaalsüsteem hakkas tegutsema. Tegelikult tuleb siit ka see mõistmine, et justiitsministri sõnad ja nende kaal loovad selle usalduse, usalduse kannatanu ja riigi vahel. Ühtäkki hakati rohkem sellistest juhtumitest teatama ja aastate vältel on seda järjest rohkem olnud. Minu küsimus: kas te möödate, et teie sõnad tegid kahju sellele võitlusele, need vähendasid seda usaldust, ja kas te arvate, et teil sobib oma ametis jätkata?

15:28 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma tahan öelda, nagu ma olen korduvalt öelnud, et see avaldus ei olnud õnnestunud. Kuid ma ei saa kahjuks nõustuda nende sõnadega, mida mulle püütakse suhu panna. Ma kuulsin, kui Riigikogu infotunnis ütles härra Kruuse küsimust esitades, et mina oma avalduses ei tunnistanud vägivalda. Ma ei ole selliseid seisukohti mitte kunagi mitte mingitel asjaoludel väljendanud.

15:28 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi, palun!

15:28 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra minister, mina ei heida teile ette sõnakasutust ega avaldust. Ma heidan teile ette konteksti, seisukohta ja selle juures olevat kalkulatsiooni. Minu umbusu põhjus on laiem. See puudutab teie pidevat mängu tõe ja õigusega poliitilise kasu nimel. Mul on teile vahelduseks küsimus kui õigusinimesele. Öelge palun, mis õiguslikul alusel te kirikule raha andes seadsite kahtluse alla omandireformi ja rahanduse reeglid. Miks te rääkisite õigustusena okupatsioonikahjude ja võlakirjade hüvitamisest? See on asi, mida justiitsminister peaks seostama Eesti õigusjärglusega. Mis on see õiguslik alus? Kas te olete kuulnud ka mingeid vastuväiteid sellega seoses või olete te selle konstruktsiooniga väga rahul?

15:30 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Selle valitsuse ajal on omandireformi lõpetamiseks astutud mitu sammu. Esimene samm oli kindlasti viimaste toimikute tsentraliseerimine Rahandusministeeriumisse. Loodetavasti selle aasta algul moodustatakse Rahandusministeeriumi juurde ka keskkomisjon, kes need toimikud läbi menetleb. On mitmeid vaidlusi, sh üks kohtuvaidlus ühe juhtumi üle, üks pikk, aastakümneid kestnud vaidlus. Ma arvan, et valitsuse tahe lahendada väärikal moel neid viimaseid keerulisi ja tundlikke probleeme, mida aastakümnete jooksul ei ole suudetud ära lahendada, ei ole kindlasti seotud omandireformi ideoloogia kahjustamisega. Kogu omandireformi mõte on tegelikult ju nende õiguse taastamine, kellelt see õigus on olnud ära võetud.

15:31 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

15:31 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud härra Reinsalu! See juhtum, mida me täna arutame, on kohatu sõnakasutuse juhtum. Aga eelmisel aastal oli teie isikule pühendatud üks Eesti Ekspressi juhtkiri ja see vaagis üht teie kui ministri isikuomadust. Sisu oli see, et teil on tihtipeale palju lennukaid ideid, aga need lõpevad kas kuulsusetult või üldse halvasti. Meil oli terve rida niisuguseid juhtumeid üles loetud. Ma lisaksin sellesse loetellu veel erakondade rahastamise, mida teie eestvõttel omal ajal suurendati, aga sellest hoolimata te erakonna esimehena lõpetasite võlgadega. Minu palve justiitsministri usaldusväärst silmas pidades on järgmine: palun öelge, millised on hea justiitsministri isikuomadused. Kuidas peab justiitsminister ühiskonnale eeskuju andjana käituma?

15:32 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma arvan, et justiitsministri ülesanne on esiteks seista õigusriigi põhimõtete eest. Teiseks peab ta tagama, et õigussüsteem toimiks poliitiliste mõjutusteta. See on eeldus, et me saaksime kõnelda õigusriigi realiseerimisest, mis on Justiitsministeeriumi valdkonnas põhiülesanne.

Nüüd, Andres, sellest sinu esitatud väga tõsisest küsimusest, mis puudutab erakondade rahastamist. Mul on meeles, et erakondadele eraldatavat raha kolmekordistati ka siis, kui sina omal ajal valitsuskoalitsioonis olid, sa võtsid selle otsuse vastu. Seda summat suurendati 6 miljonist kroonist 20 miljoni kroonini. Järgmine kolmekordistamine leidis aset tõepoolest 2003. aastal. See on olnud poleemika küsimus, kas see on tegelikult põhjutanud erakondade ületoitmist. Pean silmas kogu seda kriitikat, mida Vabaerakond on teinud.

Aga ma tahan öelda, et selle kõrval oli üks teine oluline erakondade rahastamise reformi mõõde. See oli see, et keelati juriidiliste isikute annetused erakondadele. Me kipume seda ära unustama. Mulle tuli meelde üks raadiosaade, kus samuti seda kritiseeriti. Seal ütles Siim Kallas: "Jeesus Maria, millised ahvatlused oleksid olnud Eesti poliitilisel süsteemil, kui seda kanalit ei oleks suletud!" Aeg-ajalt on olnud debatte, kas seda avada või mitte. Aga ma arvan, et kui me hindame seda pool inimpõlve kestnud aega, kui see on olnud keelatud, siis võib öelda, et ühiskonna läbipaistvus on pigem võitnud, mitte kaotanud.

15:33 Esimees Eiki Nestor

Liina Kersna, palun!

15:34 Liina Kersna

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Lähisuhtevägivalla eksperdid on öelnud, et keskmiselt laseb ohver ennast lüüa 33 korda, enne kui ta läheb abi paluma. Põhjus, miks lastakse ennast enne abipalumist nii mitu korda lüüa, on see, et enamasti vaatab vägivallatseja ohvrile järgmisel päeval kurbade silmadega otsa ja palub andestust. Samal ajal ilmub artikkel, kus justiitsminister ütleb pealkirja tasemel, et ta kahetseb, et ta mõistis vägivalla hukka. Te põhjendate seda sellega, et ühiskond peab andeks andma, te palute halastust. Aga mida te soovitate vägivalla ohvritele? Kas pärast esimest löömist peaks andestama või tuleks oodata teist ja kolmandat korda?

15:34 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Hea küsija, ma loodan, et te ei soovinud mulle sõnu suhu panna. Ma ei ole kusagil väljendanud seda mõtet, nagu andestamine seisneks selles, et tuleb andestada kuri tegu inimese väärkuse, kehalise või vaimse puutumatuse vastu. Ma ütlen selgelt, et ükski inimene ei tohi olla selles olukorras ükski. Kogu riigi justiitssüsteem, sotsiaalisüsteem, need reformid, mis me oleme algatanud just nimelt lähisuhtevägivalla tõkestamiseks, on mõeldud selleks, et inimese kõrval oleks keegi, et riik oleks inimese kõrval, kui tema vastu pannakse toime kuri tegu. Minu sõnum on väga lihtne ja selge: vägivald ei ole eraasi, vägivald on ühiskonna asi. See tähendab seda, et need inimesed, kelle vastu on toime pandud kuri tegu, ei tohi mitte mingitel asjaoludel sellega leppida. Te küsite, millal ohver peab reageerima. Paraku oleme näinud, kui tugev on retsidiivsuse ahel lähisuhtevägivalla puhul. Statistika näitab, et esimesele kurjale teole järgnevad teised.

15:36 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

15:36 Madis Milling

Suur tänu, härra Riigikogu esimees! Austatud minister! Peale oma avaldust te avaldasite meedias kahetsust stiilis, et noh, ei kukkunud kõige paremini välja jah. Täna hommikul ilmus meedias vabandus, mis pani teiste hulgas heldima meie hea kolleegi Oudekki Loone südame. Teil oli terve nädal aega vabandust paluda. Ometi tegite seda alles täna hommikul, peale seda, kui eile sai selgeks, et jah, umbusaldusavaldus tuleb. Kas sellest tuleb aru saada nii, et kui eile ei oleks selgunud, et umbusaldusavaldus kindlalt tuleb, siis ei oleks tulnud ka tänast vabandust?

15:36 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Oleks küll tulnud, ma ütlen teile ausalt. Mõni tund pärast seda, kui ma olin oma avalduse teinud, palusin ma vabandust. See vabandus oli tõepoolest siiras. Täna ma soovisin anda täielikuma selgituse, muu

hulgas kõneleda sellest, mida riik on teinud või tegemas vägivalda tõkestamisel. Ma mainisin neid samme üksnes konspektiivselt, kõnetoolis olemise aeg on ju piiratud.

15:37 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

15:37 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud minister! Te olete justiitsminister, te olete riigiametnik, kes vastutab otseselt vägivalda tõkestamise eest. Nüüd aga olete sattunud väärtuskonflikti. Ma ei räägi siin praegu sellest, kuidas te oma tekste sõnastate ja pärast vabandustega oma sõnu ümber lükate. Ma väidan, et te püüdsite püsiväärtuselt lõigata poliitilist profiiti. Justiitsminister ja kahetsus vägivalda hukkamõistmise pärast – need asjad ei lähe nagu kokku. Kas põhimõtteliselt saab sellisesse väärtuskonflikti sattunud ministrit usaldada või ei saa?

15:38 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Kui minu seisukoht oleks selline, et ma õigustan vägivalda, kui ma väljendaksin kahemõttelist seisukohta vägivalda suhtes või selle suhtes, millised on riigi institutsioonide hoiakud selles asjas, siis loomulikult ei saaks sellist justiitsministrit õigusriigis usaldada. Ma tegin ühe avalduse. Ma olen selle kontekstist ja ideest kõnelenud ega hakka siin pikalt sellel peatuma. Ju on kõik, ka umbusaldusavalduse esitajad, selle sisuga tutvunud, samuti minu hilisemate kommentaaridega. Aga ma tahan veel kord öelda, et võitluses vägivalda tõkestamise nimel olen ma loomulikult ühel pool rindejoont nii teiega kui ka kõigi teiste ausate inimestega, kes peavad seda tõsiseks sotsiaalseks probleemiks ja vägivallaspiraali taaskäivitajaks.

15:39 Esimees Eiki Nestor

Hanno Pevkur, palun!

15:39 Hanno Pevkur

Aitäh! Hea justiitsminister! See debatt kisub siin üsna laiaks. Ma usun, et see on natukene ka sinu huvides, et debati fookus hajuks. Ma siiski küsin veel kord otse. Kas sa oled ikka tegelikult aru saanud, et sa oled jama kokku keeranud, et sinu teadlikult kirja pandud read – sa tegid seda täiesti teadlikult –, millega sa vägivalda hukkamõistu kahetsesid, on lõõnud väga suure mõra väga paljude inimeste usaldusse mitte ainult isiklikult sinu vastu, vaid ka Justiitsministeeriumi vastu, kes tegeleb vägivalda vähendamise arengukava elluviimisega ja vägivallavastase võitlusega? Kas sa tõesti mõistad seda probleemi? Kas sa saad aru, et inimestel, kes selles valdkonnas tegutsevad, on väga raske sind edaspidi usaldada? Sinu enda koalitsioonipartnerid sisuliselt sind ei usalda. Kas sa ei pea siis õigeks, et sa ei saa ministrina jätkata?

15:40 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma olen selle koha pealt oma selgitused andnud. Mis puudutab seda, kas selle avalduse sõnastus oli selline, et mul on põhjust selgitamiseks, siis loomulikult, ma olen seda teinud ning mul on hea meel, et ma saan seda teha ka rahvaesinduse kõnetoolis.

15:40 Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

15:40 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Ma tahtsin küsida seda. Tegelikult ma olen jälginud kõiki sinu sõnavõtte ja kõiki sinu nn poolesõnalisi või poolehingelisi vabandusi, aga ma ei ole kusagilt aru saanud, kas sa täna, praegusel hetkel ka kahetsed seda, et sa kunagi naistevastase vägivalda hukka mõistsid. Seda ma ei ole aru saanud. Aga sa sellele ei peagi tegelikult vastama – ma tean, mida sa vastad. Rumal inimene sa ei ole, küll sa tead, mida sa vastama pead. Kuna sa ei ole rumal, siis sa tead ka seda, et kui

täna siin saalis oleks salajane hääletus, siis oleks sul siin umbes kümme kambajõmmi, kes sinu poolt oleks, ja umbes 91 liiget – või palju meid kohal on – hääletaks sinu umbusaldamise poolt. Mis tunne on sul jätkata justiitsministrina, kui sa tead, et 90% Riigikogust tegelikult ei pea sind selle ameti vääriliseks?

15:41 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! See on niisugune spordireporterite küsimus, et mis tunne on. See oli sinu hinnang, see oli sinu eeldus. Teate, mulle tuleb meelde üks juhtum ajast, kui ma töötasin president Lennart Meri kantselei direktorina. Presidendil oli oma kandidaat riigikontrolöri ametikohale – oli vist see ametikoht. Ja president küsis parteide esindajatelt, kas te toetate riigikontrolöri – seisab ees uue riigikontrolöri ametisse nimetamine. Esindajad avaldasid nagu ülekaalukat toetust. Aga hääletus oli salajane ja presidendi kandidaat ei läinud läbi. Ma mäletan, et Lennart Meri kommenteeris seda, et kui see hääletus oli salajane ja nad sõna ei pidanud, võib-olla peaks siis ka minu kandidaat olema salajane – hääletatakse ja saadakse alles pärast seda teada, kes läbi läks või kes ei läinud. Aga õige on see, et niisugused hääletused on avalikud, selles on oma loogika. Samas me teame, et mõned hääletused ka parlamendis saalis ei ole avalikud.

15:42 Esimees Eiki Nestor

Yoko Alender, palun!

15:42 Yoko Alender

Aitäh, austatud juhataja! Minister! Öeldakse, et iga rahvas väärrib oma juhte. Kas teie arvates kohe 100-aastaseks saav Eesti Vabariik väärrib justiitsministrit, kes võtab naistevastast vägivalda tõsiselt, kelle sõnad ja teod on kooskõlas, kellele Eesti inimesed saavad alati kindlad olla, olgu tegu tema sõnade või tegudega?

15:42 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Eks poliitikute ja poliitilises ametis olevate isikute puhul on alati nii, et osa inimesi toetab neid ja osa on nende vastu. Konsensuslikku toetust tegelikult ei saa nautida ükski ükskõik kui kõrges riigiametis olev isik, isegi kui see amet on neutraalne. Aga selge on, et Eesti Vabariigis peavad nii justiitsministri kohal kui muudes riigiametites olema isikud, kes kaitsevad õigusriigi põhimõtteid, sh väljendavad selget seisukohta nende teemade puhul, millele te osutasite.

15:43 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:43 Henn Põlluaas

Aitäh! Sa rääkisid Istanbuli konventsiooni vastuvõtmisest, kuid vaikisid maha, et kõik, mis selles puudutas naistevastast vägivalda, sai enne konventsiooni vastuvõtmist juba kriminaliseeritud ka Eestis ja EKRE toetas seda kõike täiel määral. Järele jäid sätted, mis nõuavad nn sooneutraalse kasvatuse põhimõtete arvestamist lasteaedades ja koolide õppekavades, jäi nõue tunnistada normaalsed soorollid naistevastaseks vägivallaks, jäi nõue, et ükskõik kust pärit naisterahvas, olgu Aafrikast või Araabiast või kust iganes, kui ta väidab end olevat diskrimineeritud, peab saama Eestis asüüli jne, jne. Just nende asjade tõttu hääletas EKRE konventsiooni vastu. Konventsiooni tookord tutvustades ega ka nüüd sa ei rääkinud nendest asjadest mitte sõnagi. Kas sa ei leia, et see on äärmiselt kahepalgeline ja sa aitad kaasa normaalse ühiskonna ja normaalsete väärtuste lammutamisele?

15:44 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma vastaksin põhjalikumalt sellele kriitikale, et naistevastast vägivalda puudutava konventsiooni heakskiitmine tegelikult lõhub Eesti ühiskonda. Ma arvan, et siin on küsimus väärtusotsustes. Lühidalt, mis on Istanbuli konventsiooni sõnum? Istanbuli konventsiooni universaalne, globaalne, väärtustest kantud sõnum on see, et iga inimese väärikus peab olema kaitstud ja kehaline puutumatus tagatud. Selle lähtekohaks on põhimõte, et vägivald ei ole mitte mingil juhul eraasi – see on ühiskonda puutuv asi, millele ühiskond peab reageerima. Istanbuli konventsiooniga liitunud riik teeb seda kolmel moel. Esiteks, tagades oma karistussüsteemis sellekohased sanktsioonid. Mul on hea meel, et me saime

eelmisel aastal nii ahistava jälitamise kui ka seksuaalse ahistamise väärteo korras karistamise regulatsiooni siin parlamendis paika pandud. Teiseks on oluline sotsiaalkaitseline ohvrite toetamine. Kolmandaks on meil kohustus nendes lähisuhtekonfliktides eelkõige arvestada laste huve. Nüüd nendest väidetest, et Istanbuli konventsioon võimaldab mingisugust massiimmigratsiooni, et seda saab kasutada immigratsioonipumbana, nagu teie sõnastus eile oli. See ei ole relevantne väide. Mis puudutab asüüli andmist ja sellekohaseid põhimõtteid, mida reguleerib rahvusvaheline õigus, siis Istanbuli konventsioon peab selgelt silmas ohus olevaid inimesi. See on üks alus, millega tuleb arvestada.

Samas on õige osutus, et need materiaaõiguslikud normid, mis me oleme oma õiguskorda inkorporeerinud, me oleksime võinud kehtestada ka ilma Istanbuli konventsiooniga ühinemata. See on tegelikult riigi valik, kas ta seda teeb või mitte, kuid see oli minu hinnangul pigem selline väärtusotsustus, et me ei tolereeri seda tegevust ei Eesti õigusruumis ega ka ükskõik millises riigis maailmas.

Vabandust, ma ei taha teile sõnu suhu panna, aga ma mäletan kas konkreetselt teie või teie kaaslaste kriitikat selle kohta, et poisse ja tüdrukuid hakatakse lasteaedades kuidagi ümber kujundama sooneutraalsuse alusel. No see ei ole tegelikkus. See ei ole tegelikkus! Selle konventsiooni põhimõtteid on juba Eesti õiguskorras rakendatud, aga midagi niisugust ei ole juhtunud ja keegi ei pea seda ka selle rahvusvahelise dokumendi eesmärgiks.

15:47 Esimees Eiki Nestor

Olga Ivanova, palun!

15:47 Olga Ivanova

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Ma pean kohe ütlema, et ma kuulun nende hulka, kes arvab, et te peaksite ise tagasi astuma, nii nagu tegi seda Keskerakonna minister, kui tema sõnakasutust mõisteti valesti. Kui te jääte täna ministriametisse, siis plekk jääb kogu valitsuse peale. Te mõistate seda väga hästi ning kogu see lugu jääb teie südametunnistusele. Kui aga teie olete täna koalitsiooni püsimise hind, siis ma tahan küsida koalitsioonilepingu ühe punkti kohta, nimelt kodakondsuse seaduse muutmise kohta. Kui kaugel see küsimus on ning kas on lootust, et aasta jooksul selle sisuga eelnõu läbib kolm lugemist?

15:48 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh teile selle seisukoha eest! Kindlasti ma kuulan tähelepanelikult kõiki neidki seisukohti, mida parlamendi saalis väljendavad inimesed, kes minu tegevuse või minu isiku suhtes on kriitilised. Mis puudutab konkreetseid koalitsioonilepingus olevaid sätteid, siis kindlasti koalitsioonilepingut täidetakse ja täidetakse sel moel, nagu partnerid on kokku leppinud.

15:48 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

15:48 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kirjanikud ja juristid ja eriti veel ministriametis olevad juristid on need inimesed, kes teavad kõige paremini sõnade kaalu ja jõudu. Seepärast te teate kindlasti, mis erinevus on kahel sõnal: "pean" ja "tahan". Sellepärast ma küsin, miks te täna siit puldist ütlesite, et ma pean vabandama, justkui keegi sunniks teid. Te ei öelnud, et ma tahan südamest vabandada.

15:49 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Urve, ma olen jälle oma sõnade löksus! Ma pean vabandama, ma tahan vabandada ... Ma olen väljendanud oma vabandust. Kui ma ütlesin, et ma pean vabandama, siis ma ei mõelnud sellise konstruktsiooni puhul seda, mida sa mulle leebelt ette heitsid.

15:49 Esimees Eiki Nestor

Kalle Laanet, palun!

15:49 Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Jah, üks asi on see, mida inimene mõtleb, mida mõtleb justiitsminister, teine asi on see, mida ta kirja paneb. Ja kolmas asi on see, kuidas kõik tegelikult välja paistab ning millist sõnumit ühiskonnas kannab. Ma olen absoluutselt nõus Urve Tiidusega. Te rõhutasite sõna "pean" ja minul tekkis sama küsimus mis temalgi. Tähendab, kes teid sunnib? Samas teie Postimehele antud intervjuust jäi mulje, et te isegi oleksite nõus tagasi astuma, aga teie erakond soovib, et te jätkaksite. Miks teie erakond soovib, et te oma nägu ei säilitaks?

15:50 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ega ühelgi poliitikul, olgu tegu täidesaatva võimuga või esinduskogusse kuulumisega, pole lõputut ametiaega. Kõik need mandaadid on ju loogiliselt piiratud. Aga selge on, et valitsusega seotud konkreetset ametikohad täidavad erakonnad oma valikuid tehes ja see oli minu erakonna seisukoht. Kindlasti nad on seda ka kommenteerinud. Aga veel kord sellest pidamisest ja tahtmisest. Inimene on ikkagi oma mõtete ja oma seisukohtade peremees, nii et siin mingit pidamist taga ei ole.

15:50 Esimees Eiki Nestor

Maris Lauri, palun!

15:50 Maris Lauri

Aitäh, hea juhataja! Härra minister! Natuke rohkem kui nädala jooksul peale seda, kui teie oma kirjatüki välja lasite ja ma avaldasin arvamust, et see kõik on justiitsministrile kohatu ja te peaksite ametist lahkuma, olen ma saanud väga erinevaid pöördumisi. Valdavalt on need sisaldanud sõnu, mis ei kannata trükimusta. Muu hulgas olen saanud ähvardusi ja päris räigeid soovitusi. Ning kõik selle pärast, et need inimesed leiavad, et nad peavad teid kaitsma. Mis tunne on teil olla sellise verbaalse vägivalla esindajate ikooniks?

15:51 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Verbaalse vägivalla esindajate ikoon – siin ma nüüd siis seisan. Mina ei ole nõus olema verbaalse vägivalla esindajate ikoon. Eestis kehtib sõnavabadus, aga Eestis kehtib kindlasti ka seisukoht, et inimesed peavad omavahel suhtlema kultuuriselt. Kui keegi ütleb inetusti, siis on üldinimlik järeldus, et ta väljendab selle pärast kahetsust. Kõik.

15:52 Esimees Eiki Nestor

Toomas Kivimägi, palun!

15:52 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Ka mina olen tegelikult üllatunud, et sinul kui väga kiire reaktsiooniga inimesel võttis tervelt nädal aega, et vabandust paluda. Samas, lugedes sõna-sõnalt seda teksti ... Ma loen selle ette: "Ma eksisin, kasutades halastuse teemast kõneledes alandavat tooni hulga heausksete inimeste suhtes, kelle eesmärk vägivallaga võidelda oli igati siiras." Sa räägid pelgalt toonist, kui selle sinu tehtud avalduse sisu oli hoopis midagi muud. Küsimus ei ole, Urmas, toonis. Küsimus on väga selges sõnumis, selles, mida sa tegelikult oma avaldusega ütlesid. Ja nüüd sa ütled pelgalt, et toon oli vale. Kas ma saan sust valesti aru?

15:53 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Jah, minu avalduse toon oli vale ja ma avaldasin selle üle kahetsust. Mis puudutab küsimust, kas sellest sõnastusest võis välja lugeda seda, et vägivalla tõkestamine ei ole minu arvates oluline, siis ma olen seda korduvalt öelnud, et see avaldus oli halvasti sõnastatud. Me näeme, et paljudele heausksetele inimestele on see nii tundunud. Ja mõned tunnid – ma juhin tähelepanu: mõned tunnid! – pärast seda avaldust avaldasin ma ka oma ühemõttelise kahetsuse ja rõhutasin, et iga kuritegu peab saama karistuse. Ma sain aru, et puhkenud poleemika on rulluma hakanud, kuna minu rõhuasetusest on valesti aru saadud. Ühiskond tõmbab oma moraalses valikutes piiri ka selle vahele, mis küsimustes me üldse oleme valmis halastama, mis küsimustes mitte.

15:54 Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

15:54 Laine Randjärv

Aitäh, juhataja! Minister! Tundub küüniline ja kahetsusväärne, et oma seisukohtade selgitamiseks rahvasaadikutele, nagu te just märkisite, pidite tegema väga halva, kuid ilmselgelt läbikalkuleeritud avalduse naistevastase vägivalda teemal. Te väidate, et selle kirjutise tegelik eesmärk oli üleskutse andestada. Kellele te veel seda ühiskondlikku andestamist laiendaksite? Kes veel väärivad teie meelest andestamist oma väljaöeldud sõnade või tehtud tegude pärast nendest isikutest, kelle nimed on teie kaasuse puhul võrdluseks jõuliselt lauale tõstetud ja diskussioonides ohtralt ekspluateeritud?

15:54 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Me oleme üks ühiskond. Üks meediaruum kujundab selle ühiskonna. Inimeste erinevad arvamused loovad valitseva ühiskondliku hoiaku ja kui on küsimus, kus jookseb ühiskonna moraalne piir andestada või mitte, siis keegi ei saa võtta endale selle üle otsustamisel monopolisti rolli. Ma pean tunnistama, et ma ei tea, milliseid konkreetseid isikuid te silmas pidasite. Aga see teema on kindlasti väärt ühiskonnas arutada. Samas ma möönan, et kui praeguses üleskoetud õhkkonnas seda arutelu pidada, siis on kardetavasti suur oht rappa minna.

15:55 Esimees Eiki Nestor

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:55 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te ootasite oma vabandamisega sõna otseses mõttes viimase hetkeni, kui oli selge, et umbusaldusavaldus teie vastu tuleb. Kahju oli selleks hetkeks juba sündinud. Kahju oli tehtud ja see kahju on selline, mis püsib ühiskonna kõige hapramates ja õrnemates osades väga pikka aega. Kui õigusminister, riigi valitsuse liige, alustab oma kirjalikku avaldust lausega, kus ta teatab, et tema varasem vägivalda hukkamõist oli vale ja kahetsust vääriv asi, siis me võime oletada, kui palju selliseid haledaid rusikakangelasi sellest ministri *statement'*ist innustust sai. Eelmine kord, kui parlamendis oli olukord, kus umbusalduse vastu ja ministri poolt ei andnud oma häält ükski koalitsiooniliige, lõppes see umbusalduse läbikukkumisega. Aga pärast seda astus minister tagasi, ja astus tagasi põhjusel, et ta leidis, et usaldust pole. Kas te olete valmis samamoodi käituma?

15:56 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma olen oma seisukohta selles küsimuses väljendanud. Aga ma kuulasin tähelepanelikult teie hinnangut. Aitäh!

15:57 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

15:57 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Minu jaoks on teie umbusaldamine ikkagi laiem teema, sest teie valdkonnas on väga suur võimalus poliitilist kultuuri mõjutada. Samas pole te selles valdkonnas mitte sugugi eeskuju näidanud. Tuleb ka välja, et te ei ole täitnud oma rolli peaministri vastuskirjas ühele meie fraktsiooni liikmele. Selle teema oli, et 2016. aasta koalitsioonilepingus anti teile ülesanne suurendada erakondade rahastamise läbipaistvust ja tugevdada järelevalvet selle üle, aga te ei ole siiani valitsuskabinetti nende ettepanekutega tulnud. Miks see on nii läinud?

15:57 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Tõsine teema! Tegelikult oli see teema ka 2015. aasta koalitsioonilepingus. Ja ühe paketi ettepanekuid, kuidas seda läbipaistvust tagada, ma olen parlamendi põhiseaduskomisjonile üle andnud. Poliitilise süsteemi analüüsi formaadi nime all olid ka mõningad sellekohased ettepanekud seal olemas. Ministeerium kindlasti selle küsimusega tegeleb. Ja kui meil on konkreetseid ettepanekuid, siis me need ka esitame.

Ma tahan rõhutada, et nii nagu ka paljudes muudes küsimustes, mis puudutavad poliitilise süsteemi toimimist – olgu tegu näiteks valimisringkondade või poliitilise välireklaamiga –, peaks lähtekoht ka selle teema puhul olema püüd otsida ühisosa poliitiliste jõudude vahel ka parlamendi keskkonnas. Tuleb püüda kokku leppida, milliseid süsteemi muutvaid muudatusi peaks tegema. Me peame endale aru andma, et kui poliitilise süsteemi esindajad tegelevad iseenda küsimustega, siis kindlasti tuleks vältida olukorda, kus mingi reegli muutmine võib kaasa tuua ühe või teise poliitilise jõu taktikalise edemuse. Seda asjaolu, ma arvan, tuleb arutluses silmas pidada.

15:59 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

15:59 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Selle teema käsitlemisel me peame minu arvates minema tagasi juurte juurde, kust kogu see asi alguse sai. Alguse sai see ju eelmisel aastal 24. veebruari õhtul, kui president pühendus oma kõnes suurel määral perevägivallale, naistevastasele vägivallale. Aga nagu on välja tulnud, sama aasta kevadel ta juba tegi kokkuleppe NO99 ja Tiit Ojasooga, et nemad vastutavad vabariigi 100. sünnipäeval ja presidendi vastuvõtul kunstilise poole eest. Ehk siis inimene, kes on peksnud jalgadega maas lamavat naist, saab sellise premeerimise osaliseks. Küsimus ei ole andestamises. Küsimus on premeerimises, esiletõstmises. Kas teie peate seda õigeks? Öelge seda siin saalis, et me premeerime ühte inimest, kes on peksnud maas lamavat naist jalgadega, ja kohtleme teda suure aupaklikkusega!

16:00 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Inimese premeerimisse vägivalla eest ja kaasinimese alandamise eest me küllap kõik siin saalis suhtume eitavalt. See teema, kuidas riigipea või tema kantselei valib välja selle lavastuse korraldajaid – seda on mult meedias mitu korda küsitud ja ma olen öelnud, et pole minu asi sellele hinnangut anda. Aga ma olen kutsunud üles mitte omistama sellele valikule sellist premeerivat tähendust, mille tulemus võib olla tagurpidine. Jääbki mulje, et seda isikut on kuidagi pjedestaalile upitatud. Aga see teema, kes selle lavastuse teeb, kes selle lavastaja välja valis – mulle tundub, et hetkel ühiskond tegeleb ikkagi tähtsama küsimusega.

16:01 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

16:01 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Te olete püüdnud näida vahva riigimehena ja lubanud kõval häälel Venemaalt välja nõuda erinevate kahjude hüvitamist. Praegu aga tundub, et te pigem vaatate seda, kuidas ise saaks need välja maksta. Aga mis mind on hämmastanud, on see, et te ühte asja pole suutnud lõpuni viia. Te olete valinud kõige nõrgemad ehk naised, lisaks kahjustas see teie väljaütlemine tegelikult kogu meie riigi mainet laiemas mõttes. Miks te arvate, et sellises situatsioonis ei saa Justiitsministeerium, Vabariigi Valitsus, Eesti riik ilma teieta hakkama? Miks te olete valmis egoistliku käitumisega panema kogu valitsuse kriisiseisundisse ega tee seda riigimehelikku sammu, astudes ise tagasi?

16:02 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh selle tõsise küsimuse eest ja selle hinnangu eest! Ma kindlasti võtan selle teadmiseks. Neid valikuid ja seisukohti ma olen kommenteerinud. Nüüd küsimus, mis puudutab okupatsioonikahjude hüvitamist. Jah, selle analüüsi eksperdigrupp ministeeriumis töötab. Millisel moel, mis alusel rahvusvahelise õiguse seisukohalt okupeeritud riik seda nõuet võiks esitada, see on riigi poliitilise otsuse küsimus, aga kui me selle analüüsi ja hindamisega ei tegeleks, siis see tähendaks minu jaoks ka seda, et me seda kahju kuidagi kas ei pea oluliseks või eitame.

Kõigi rahvusvahelise õiguse põhimõtete järgi, rahvusvaheliste lepingute õiguse konventsiooni näidisartiklite järgi tähendab riigi esindajate poolt deklareerimine, et tegelikult seda nõuet ei rakendata, ka nõudest loobumist. Kui riik valib selle tee, siis on see riigi valik, aga minu enda arvamus on, et see on

oluline meie mäluga seotud küsimus. Kui me tegeleme tänapäeval mõne kuriteoga, siis meil kehtib legaliteedi põhimõte. Kuritegu ei tohi unustada, keegi ei tohi öelda, et ärme seda uurime, sest see ei ole perspektiivikas. Ja kui me räägime sellistest massilise iseloomuga inimsusvastastest kuritegudest ja nende tagajärjel tekitatud kahjust, siis mulle tundub võõrastav seisukoht, et on perspektiivitu sellega tegeleda.

16:04 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

16:04 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Kaheldamatult oli teie sõnakasutus oma arvamusalalduses kohatu, avalik reaktsioon oligi selle mõõdupuu. Reaktsiooni mastaapsust arvesse võttes oli teie kirjalikult esitatud mõtteavalduses tegu rohkemaga kui ebaõnnestunud sõnakasutuse või metafooriga, nagu on tahetud muljet jätta. Vabaerakond ühines umbusaldusavaldusega mitmel põhjusel. Me nimetasime selle nn elutöö preemiaks ja selle all ei pea me kindlasti silmas kiitust. Vastupidi! Sest te olete muutnud Eesti poliitilist kultuuri ja seda kahjuks mitte paremuse suunas. Hea minister, kui te otsustasite, et ei astu tagasi, siis pidi selleks mingi põhjus olema. Kas te tahate sellega midagi heastada, midagi paremaks muuta? Minu küsimus ongi: mis muutub paremaks, kui te täna ei astu tagasi ja umbusaldusavaldus läbi ei lähe? Mida te plaanite ette võtta, et tehtud kahju hüvitada?

16:05 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh selle väga siira küsimuse eest! Markeerin lühidalt need probleemid, mida me peame silmas, kui kõneleme vägivalda tõkestamisest. On rida algatusi, millega ministeerium lähiajal välja tuleb. Need puudutavad menetluskorda ja ka materiaalõiguslikke muudatusi eriti ohtlike vägivallakuritegude tõkestamiseks. Meil on kummaline olukord nii menetlusõiguslikus mõttes kui ka praktikas. Me saadame kriminaalhoolduse alla inimesi, kelle puhul me eeldame, et nende retsidiivsus ei ole nii suur, et nad panevad toime uusi süütegusid. Sageli vabastatakse nad enne tähtaega. Kuid nende isikute suhtes, keda me ühiskonnana ei pea vajalikuks ega võimalikuks enne tähtaega vangistusest vabastada, me enamasti mingit järelkontrolli mehhanismi ei kohalda. Formaalselt see järelkontroll on olemas, aga väga kitsastes piirides.

Ma kavatsen lähiajal – muidugi juhul, kui parlament teeb täna otsuse, millele te osutasite –, saavutada, et Justiitsministeerium tuleb välja ettepanekuga rakendada vägivaldsete kurjategijate käitumise kohustuslik kontroll. See on üks teema, aga teemasid, mis praegu töös on, on terve rida.

Samas tahan kindlasti rõhutada, et loomulikult mõjuks väga üleolevalt, kui ma võtaksin seisukoha, et on asendamatuid inimesi, pidades silmas iseennast. Ma mõistan loomulikult seda kriitikat, mida selle elutöö preemia andmine tähendab. Eilses pressiaavalduses markeerisid Vabaerakonna esindajad ära üksnes mõningad küsimused. Ma olen päris kindel, et see pattude register on oluliselt pikem kui vaid need küsimused, mis puudutasid Sisekaitseakadeemiat, erakondade rahastamise süsteemi, õigusloome mõju. Küllap neid on veel.

16:07 Esimees Eiki Nestor

Eerik-Niiles Kross, palun!

16:07 Eerik-Niiles Kross

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Meil on siin selline veider metaarutelu. Justiitsminister kahetseb, et ta kahetses, et ta kahetses, ja nüüd ta kahetseb ka seda, et me tema eelmist kahetsust piisavalt hästi ei mõistnud. Läheks aga korra tagasi esialgse teksti juurde. Te muu hulgas ütlete seal, et need 104 kirja kirjutajat ise naeruvääristavad tegelikku lähisuhtevägivalda probleemi ühiskonnas. Ma olen hoolega täna arutelu kuulanud. Minu meelest teie tänane sõnakasutus on väga sooneutraalne, te ei ole peaaegu kordagi kasutanud terminit "naistevastane vägivald". Tegelikult see on see, millest me räägime, ja see ei ole päris kattuv lähisuhtevägivallaga ja igasuguse vägivallaga. Kas naistevastane vägivald on üldse teie arvates probleem? Kui on, siis milline, kui suur probleem see on ja mida te juhul, kui te jätkate – mis iseenesest minu meelest naeruvääristaks lähisuhtevägivalda probleemi suhtumist –, kavatsete selle lahendamisel edasi teha?

16:08 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et härra Krossi küsimus on tegelikult väga olulise sotsiaalse ja ka õigusliku hoiaku küsimus või võib ka öelda, et sotsiaalse olustiku õiguslikku vormi tõlkimise küsimus. See on nimelt küsimus, kas eksisteerib spetsiifiline vägivaltatüüp, mis on naistevastane vägivald. Mu vastus on loomulikult ühemõtteliselt jaatav. Selline eraldi vägivaltatüüp on olemas.

Õige on see, et Eesti riigis on sellesse suhtumisel olnud kahetised hoiakud. Kui hea küsija erakonna mandaadi saanud Rein Lang oli justiitsminister – pikka aega, kuus aastat –, siis tema käsitlus oli, et eraldi spetsiifilist naistevastast vägivalda ühiskonnas ei ole olemas. Tegelikult on olemas. Vägivald võib puhkeda ükskõik millise inimestevahelise agressiooni korral teise inimese vastu soost, seisundist või staatusest sõltumata. Ma olen päris kindel, et vaevalt need vanad hoiakud nüüd nii legitiimsed enam on, kuna ühiskond on oma arusaamades kahtlemata edasi liikunud.

Nii et loomulikult on eraldi sotsiaalse nähtusena olemas naistevastane vägivald. Ja kui me lähtume sellelt positsioonilt, siis võib-olla osaliselt – nüüd ma äkki panen kellelegi sõnu suhu, ma ei taha siin ettevaatamatu olla –, johtub sellest mingit tüüpi kriitika Istanbuli konventsiooni pihta. Tegelikult Istanbuli konventsiooni lähtekoht on see, et on olemas eraldi sotsiaalse vägivalla tüüp ja see on naistevastane vägivald. Ja võti selle vägivalla ohjeldamiseks peitub nendes põhimõtetes, mis on kataloogina toodud Istanbuli konventsioonis, mis lisaks formaalsetele riigi jõumasina võimalustele peab ette nägema ka tervikliku sotsiaalse toetamise kompleksi selleks, et ohver ei oleks ükski, aga samuti selleks, et retsidiivsust vältida.

16:11 Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

16:11 Igor Gräzin

Sa oled viimane neljast mehest, kes tuli võimule loosungiga "Vali kord!", mis tähendas ranget režiimi. Ja teie idee oli kriminaalrepressiooni suva avardamine. Formaalselt te võitlesite korruptsiooniga. Nüüd me siis näeme, kuidas see korruptsiooniga võitlemine käis. Nii et midagi tõsist te selle all ei mõelnud. Küll aga kasutasid sa täna väga õudset, peaaegu kenmartivaherlikku väljendit: sa ütlesid, et prokuratuur on kvaasiõigusemõistja, ja millegipärast vältisid adekvaatset terminit. See, mida sa propageerid, on NKVD erinõupidamine. Seoses sellega on mul küsimus: miks olete te vastu prokuratuuri töö viimisele mingisugustesegi piiridesse olukorras, kus prokuratuur on ainus asutus, keda keegi ei kontrolli? Viie erakonna esindajad on soovinud prokuratuuri töö seadustamist. IRL sinu juhtimisel on ainus – ma rõhutan, ainus! –, kes on selle vastu, kasutades kenmartivaherlikke õudsevõitu võrdlusi.

16:12 Justiitsminister Urmas Reinsalu

No vaat selle jaoks ongi mind vaja ametisse. See oli nüüd öeldud naljana. Aga tegelikult, kui me kõneleme konkreetsest eelnõust, siis ma pean tunnistama, et kui seda teha nii mehaanilisel kujul, nagu eelnõu algatajad – pean seda kahetsusega nentima – on pakkunud, siis see tähendab peitkuritegevuse uurimise lõppu Eesti Vabariigis. Ettekujutus, et üheksa kuuga on võimalik kogu menetlusahel läbi viia, ei ole pehmelt öeldes realistlik. Sellise süsteemi kohaselt on võimalik menetleda üksnes kõige lihtsama iseloomuga teise astme süütegusid.

Nüüd, ma ei taha põrmugi öelda, et see eesmärk või üleskutse on vale. Kriminaalasjade menetlemise kiirus peab kasvama ja see on täiesti legitiimne eesmärk. Kahtlemata, erinevate kriminaaluurimise juhtumite taga on reaalsed inimeste elud, nende saatused. Kui me mõtleme ohvrist või kannatanust, siis kannatanu tahab ju, kui me lähtume taastava õiguse põhimõtetest, oma eluga edasi minna. Eluga edasiminemise üks eeldusi on kindlasti õiglane lahend ühiskonna poolt. Aga nii on see kahtlemata ka süüdistatavate, kahtlustatavate inimeste puhul, kes tahavad ka õiglast lahendit, et oma eluga edasi minna. Seetõttu kavatseb Justiitsministeerium lähiajal välja tulla kriminaalmenetluse seadustiku muudatustega, mis peaksid aitama kogu menetluste kiiremaks ja tõhusamaks muuta. Kuid ma pean ütlema, et tõepoolest, kui seda teha sellisel kujul, skemaatiliselt, nagu selles eelnõus kirjas on – ma oleksin murelik.

Nüüd küsimus, kas Eesti Vabariigi prokuratuur on NKVD. Eesti Vabariigi justiitsministrina, kelle ülesanne on seista õigusriigi eest, ma ütlen, et Eesti Vabariigi riigiinstitutsioonid ei ole võrreldavad meid okupeerinud totalitaarse riigi karistusmehhanismidega. Kõik! See on ühemõtteline seisukoht. Mis puutub minu kasutatud kujundisse, et prokuratuur on euroopaliku riikliku süüdistuse ülesehituse

kohaselt kvaasiõigusemõistmise asutus, siis see ei pärine minult, see pärineb Riigikohtu esimehelt Priit Pikamäelt.

16:15 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

16:15 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Ma kõigepealt tänan meie eilse kohtumise eest fraktsioonis! See oli väga sõbralik, saime omavahel infot vahetada. Aga vahepeal on aeg väga kiiresti edasi veerenud ja minu küsimus tuleb poliitilise kultuuri kohta. Kas te annate endale praegu täie selgusega aru, et see valitsus on juba raskelt haavatud loom, kes on määratud surema? Tegelikult on teie võimuses anda halastushoop ja tagasi astuda. Kas te nõustute minuga ja olete valmis seda hoopi andma?

16:16 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Võimsad kujundid! Võimsad kujundid haavatud loomadest! Ei, ma ei ole valmis seda tegema. Ma ei ole valmis andma ühelegi elavale, toimivale organismile hoopi, mis lõpetaks tema elu. Ma arvan, et meil on valitsus, kes on võimeline otsuseid langetama. Kui valitsusel see võime kaob ära, siis on tõesti probleem, kas riigil on ühiskondliku arengu mõttes seda tüüpi valitsust vaja. Aga vastupidi, me kõik oleme kogenud, et avalikku poleemikat, sh ka kriitikat on pälvunud just valitsuse väga võimas agenda, väga ulatuslik programm eri eluvaldkondades.

16:16 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

16:16 Jüri Adams

Härra Reinsalu! Minul on tunne, et teie üsna pikk poliitikukarjäär on juba pikemat aega langustrendis ja ilmselt lõpule üsna lähedal. Ma arvan, et teie kõrghetk oli 15 aastat tagasi, kui te olite põhiseaduskomisjoni esimees. Siis te viisite läbi terve rea reforme, mille tagajärjed on meil praegugi n-ö laua peal, nii et Eesti ühiskond ja seadusandja peavad nendega tegelema. Minu arust ilmnis juba siis teie kui poliitiku tööstiili põhilünk: oskamatus ette näha oma tegude negatiivseid tagajärgi. Aga praegu on küsimus pigem selles. Kui tookord otsustati minna 20 miljonilt kroonilt 60 miljonile kroonile, kas see oli teie idee? Kui teie oma ei olnud, siis kes teie kolleegidest tuli sellega välja?

16:17 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! See oli toonase koalitsiooni otsus. Ma pean tunnistama, et kui ma kindlasti seda ideed toonase kokkuleppena toetasin, ma ei tea, kas see koalitsioonilepingus oli või esitati see eelarve menetlemisel. Toonases 2003. aasta koalitsioonis olid Eestimaa Rahvaliid, Reformierakond – Jürgen Ligi võib-olla mäletab, kuidas see täpselt kujunes – ja tõesti ka Res Publica. Aga kuidas täpselt siis kõik oli ... Ma juhin tähelepanu ühele omaette probleemile. Tõin selle välja ka demokraatliku süsteemi analüüsis. Nimelt, üks erakondade rahastamise keskseid küsimusi, mida on ka Vabaerakond kritiseerinud, on selle summa määr, mis erakondadele eraldatakse, ja ka selle jagamise moodus. Raha jagamise moodus on kirjeldatud erakonnaseaduses. Kuid tegelikult see summa, mis on kahtlemata materiaalses mõttes suure tähtsusega, pannakse paika konkreetse aasta riigieelarve seaduses. Ma olen juhtinud tähelepanu sellele, et kindlasti see ei ole formaalselt põhiseadusvastane, aga põhiseaduse loogikaga oleks kooskõlas see, et ka määr oleks ikkagi seaduse tekstis kirjas. Ma usun, et sellele võiks laieneda ka see põhimõte, et üks parlamendikoosseis iseenda ametiajal seda ei mõjutaks. See kindlasti võtaks maha ka neid probleeme, millele te osutasite ajaloolises kontekstis.

16:19 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:19 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Jaan Tõnisson on öelnud, et riigimehelikkus algab inimese südamest ja väljendub tema tegudes, mis on kantud inimese enda sisemisest väärikusest. Mis on teie jaoks riigimehelikkus?

16:20 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma arvan, et Jaan Tõnissoni sõnu on kindlasti raske ületada, ka tema küpsust ja elutööd, mida ta Eesti riigi loomisel tegi. Selles mõttes on mul hea meel ka selle töö üle Jaan Tõnissoni pärandi uurimisel, mida hea küsija on teinud, aga samamoodi ka Vabaerakonna kampaania üle, mis on korraldatud Jaan Tõnissoni pärandi tutvustamiseks käesoleval, Eesti Vabariigi juubeli aastal.

16:20 Esimees Eiki Nestor

Taavi Rõivas, palun!

16:20 Taavi Rõivas

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mul oli tegelikult ausalt öeldes plaanis osalt inimlikust huvist ja osalt Eesti ajaloo huvides küsida teie ja Jüri Ratase vestluse sisu kohta: et kas teil tuli kas või selleks, et valitsusliidu sees pingeid vähemaks võtta, juttu ka sellest, et te võiksite võtta poliitilise vastutuse? Aga siis hakkas mulle kõrva Olga Ivanova esitatud küsimus ja vastus sellele ning mulle tundus, et te andsite mingi lubaduse teha mingeid muudatusi Eesti kodakondsuspoliitikas. Kodakondsuspoliitikas on valitsused seni üsna ranget joont hoidnud ja seepärast ma küsin: kas mulle tundus õigesti, et te andsite Olga Ivanovale lubaduse kodakondsuspoliitikas muudatusi teha? Ja kui te just täna ja siin saalis selle lubaduse andsite, siis ma usun, et parlamendiliikmetel ja kogu avalikkusel on õigus teada, mida see lubadus täpselt tähendab.

16:21 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Mul on võimalus neid hirme hajutada. Nüüd ma saan aru, et ühiskondliku huvi mõttes on minu sõnadel eriline tähendus. Aga ei, minu lause ei olnud kantud sellest mõttest. Mingisuguseid põhimõtteid muudatusi kodakondsuspoliitikas kavas ei ole. Õige on see, et muutusi kodakondsuspoliitikas on tõepoolest tehtud. Kuidas ma sobivalt ütlen ...? See ei ole kriitiline, see ei ole etteheide, aga tõsi on see, et mina selle poolt ei hääletanud. Taavi Rõivase juhitud valitsus tegelikult viis sisse olulisi põhimõttelisi muudatusi meie kodakondsuspoliitika leevenemise suunas, aga tõepoolest sellele ma omal ajal toetushäält ei andnud. Need olid teie poliitilised valikud, mis te langetasite.

16:22 Esimees Eiki Nestor

Lauri Luik, palun!

16:22 Lauri Luik

Aitäh! Hea minister! 47 allkirja paberil ja ma arvan, et nii mõneski peas veel mõned lisaallkirjad – see on väga tõsine suurusjärg parlamentis, mis näitab, et teema on väga tähtis. Tuleb väga kaaluda, kuidas ennast põhiväärtuste tõlgendamisel väljendada. Kui kujutada ette, et oleks võimalik aega kaks nädalat tagasi kerida, missuguse sisuga oleks su tekst sellisel juhul?

16:23 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! See on tegelikult väga õige küsimus, aga ega ma ei hakka seda teksti 2.0 siin improviseeritult kirjutama ja ette kandma. Ma vaatasin, et Raivo Vare oli Facebookis eile üles pannud ühe Margaret Thatcheri tsitaadi, mille mõte oli umbes selline, et kui argumendid muutuvad selliseks, et nad halvustavad inimesi ega kõnele sellest, mis on konkreetse seisukoha põhituum, siis läheb debatt kaotsi. Ja ma näen seda oma juhtumi pealt, et see nii võib minna. Loomulikult oleks minu sõnum pidanud olema keskendatud üksnes põhiteesile, mida ma soovisin väljendada. Küsimus on, milline on andeksandmise piir ühiskonnas.

16:23 Esimees Eiki Nestor

Oudekki Loone, palun!

16:23 Oudekki Loone

Aitäh! Aitäh, härra minister! Mul on hea meel, et te olete täna tunnistanud, et te eksisite oma esialgse arvamuse avalduse tooni valides ja pannes kirja fraasi, mida võib tõlgendada vägivalda õigustamisena. Kuid te ei pea veenma ainult mind. Te peate veenma Eesti avalikkust, Eesti naisi, Eesti töötajaid, kes kannatavad ülemuste vägivalda all. Täna kirjutas üks minu kaaslane, kes samuti sellele 104 inimese pöördumisele allkirja pani, niimoodi: "Mida siis feministid tahavad? Et naistele nii valusat vägivalda teemat võetaks tõsiselt. Et Eestil oleks minister, kes võtaks seda teemat tõsiselt. Et Eestil oleks minister, keda saaks austada." Kas te saate aru, kui madalal see latt on? Palun veenge nende sõnade autorit ja meid kõiki, et eeloleva aasta ja paari kuu jooksul te olete just selline normaalne minister, kes võtab vägivallateemat tõsiselt!

16:24 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh selle küsimuse eest! See on väga põhimõttelise lähtekoha küsimus. Ma saan suurepäraselt aru, et väga paljudel inimestel on õigustatud küsimus ja ka mure, kas minu avalduses väljendus seisukoht, millest võib järeldada, et ma pean naistevastast vägivalda, lähisuhtevägivalda ebaoluliseks ja kas see suhtumine kandub kuidagipidi üle ka, ütleme, riigi õigussüsteemi toimimisse. Ei! Ma ütlen ühemõtteliselt ja selgelt: esiteks, milline on lähtekoht, kas naistevastane vägivald kui nähtus on ühiskonnas olemas? Mulle tundub, et pole möödas ega kaugel need ajad, kui ka selle küsimuse üle peeti debatti. Ma vastan: Justiitsministeeriumi lähtekoht on see, et naistevastane vägivald on reaalsuses olemas. See on punkt üks. Punkt kaks: kas see eeldab õigussüsteemis nii materiaalõiguslikke kui ka menetlusõiguslikke muudatusi, et kaitsta naisi? Mu vastus on jaatav.

Me oleme eelmisel aastal – ja mul on selle kriminaalstatistika üle hea meel – tegelikult astunud kaks konkreetset sammu. Üks puudutas ahistavat jälitamist. See ei pruugi olla seotud naistevastase vägivallaga, kuid statistika näitab seda, et tegelikult enamik juhtumeid on tulenenud kas purunenud lähisuhtest või muust pingest, mis on naise kui ohvri peale valatud. Teine on ahistamisparagrahv, mis käsitleb seksuaalset ahistamist, mille ohvrid on loomulikult samuti naised. Minu sõnum on üks ja selge: mis puutub Eesti õigussüsteemi, siis minu hoiak ei ole selline, et naistevastase vägivalla tõkestamiseks on juba piisavalt tehtud. Vastupidi, me vajame muutusi. Ma püüdsin seda lühidalt ka oma hommikuses avalduses ära tuua. Ja ma tahan väljendada seda mõtet – puhtinimlikult, mitte õõnsalt või retooriliselt –, et selles töös ma tahan olla ühel pool rindejoont nende huvirühmadega, nende organisatsioonidega, kes on selgelt ja ühemõtteliselt oma muret väljendanud.

16:27 Esimees Eiki Nestor

Heidy Purga, palun!

16:27 Heidy Purga

Aitäh! Lugupeetud minister! Te olete poliitikas väga kogenud inimene, kelle sõnaseadmist väga hoolega jälgitakse. Nagu te ise väga hästi teate, on eduka poliitiku taga hea ja läbimõeldud kommunikatsioon. Nüüd on justiitsminister oma kommunikatsioonistrateegias kas emotsiooni ajel või siis kehva nõuandja pärast valinud sedavõrd reljeefse väljendusvormi, mis garanteeritult on tähelepanu toonud. Paraku on aeg näidanud, et see taktika vedas teid alt, aga te ei korrigeerinud oma avaldust piisavalt kiiresti ja täpselt. Teie taktikavalik ebaõnnestus. Sellest tekkis ühiskonnas tohutu diskussioon, inimesed tundsid end alandatuna, hüljatuna, nad said haiget. Kas ebaõnnestunud poliitiktaktika puhul, mis on raputanud nii paljusid, saab kuidagi õigustada teie või kõigi ministrite mittetagasiastumist?

16:28 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Minu arvates pole selle ühiskondliku debati või arutelu põhjuseks sugugi mingid taktikad. Nagu ka osa inimesi siin saalis õigusega legitiimselt kriitikat tehes on osutanud, küsimus on väärtustes. Mis on need väärtused, mille alusel me oma elu korraldame, inimeste väarikust, puutumatust kaitseme? Loomulikult on minu kohustus selgitada seda rahvaesindusele ja ka teistele ühiskonna institutsioonidele laiemas mõttes.

16:29 Esimees Eiki Nestor

Ants Laaneots, palun!

16:29 Ants Laaneots

Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra Reinsalu! Tõtt-öelda ma olen imestunud. Alandanud ja solvanud pea kõiki Eesti naisi, te ütlesite ka täna Riigikogu ees kaks korda: ma pean vabandama oma sõnakasutuse pärast. Kordan: te rõhutasite sõna "pean" kaks korda. See tähendab, et te olete sunnitud välise surve all vabandama ja see ei olnud siiras ja kindlasti ei tulnud ka südamest. Vaevalt keegi Eesti naistest teid usub. Kuidas te ise praegu kommenteeriksite oma tänaseid vabandamist puudutanud väljaütlemisi?

16:29 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma ütlesin seda suulise teksti vormis, mitte mahaloetuna paberilt. Kui mu avalduse muudab siiramaks see, et ma võtan selle sõna "pean" mõtteliselt maha – ma ei tea, kas stenogrammist saab seda kõrvaldada –, siis ma teen seda. Poliitikas on ikka hetki, kui poliitik peab aru saama sellest, et ta on eksinud, ja siis tuleb seda ka tunnistada. Ja see on nüüd see hetk, mil ma teen seda täie kindlusega. Vastasel juhul jääksid õhku väga suured küsimused.

16:30 Esimees Eiki Nestor

Terje Trei, palun!

16:30 Terje Trei

Ma tänan! Alustuseks tahan viidata sellele, et teie reaktsioon kolleegi metafoorile, kui ta nimetas haavatud looma, pani teid kulmu kergitama, aga nädal tagasi öeldud "kanakari" kuulub samasse valdkonda, nii et see ei peaks teid kulmu kergitama panema. Aga minu teema on tegelikult kuritöö ja karistus. Te olete tunnistanud, et te eksisite. Milline on karistus? Kuidas me sellest aru saame? Siamaani on olnud tavaks, et minister astub tagasi. Ta tunnistab, et eksis, astub tagasi, kogu ühiskond saab aru, et ta eksis. Sellega ta tunnistab seda, ainult vabanduse palumisest ei piisa. Muidu me peaksime ka teisi reegleid hakkama muutma. Inimene võib eksida ja kiirust ületada, ta mõistab seda ja palub vabandust, aga tavaliselt ta saab ikkagi ka trahvi, sellepärast et nii on ette nähtud. Minu küsimus: kas see on nüüd uus etapp? Kuidas edaspidi peab üldsus aru saama, et minister mõistis, et ta eksis, ja sellele järgneb karistus?

16:31 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma usun, et see juhtum on olnud mulle tõsine õppetund. Mul on tulnud kõike palju selgitada ja küllap seisab seda selgitamist erinevates vormides veel ees. Eks see suur hulk selgitamist on kindlasti vajalik. Ma pean püüdma asjas selgust luua, et mitte seada kahtluse alla minu arusaamu nendest olulistest väärtustest, millele kriitikud on viidanud. Aga tõsi on see, et praegu on Justiitsministeeriumis ette valmistatud väärtegusid puudutava reformi plaan. Selle reformi plaan näeb ette ka liiklussüütegude puhul tingimisi karistuse põhimõtte. See tähendab seda. Võtame näiteks ühe inimese, kes sõidab Tallinna–Tartu maanteel ja ületab kiirust. Iseenesest võib politsei talle selle eest mõista tingimisi karistuse ja kui ta aasta jooksul uut väärtegu toime ei pane, siis see raugneb. Juhul kui ta paneb aasta jooksul toime uue väärteo, siis loomulikult karistatakse teda eeldatavalt trahviga nii esmase kui ka teise eksimuse eest. Samuti on meil eraldi formaat hoiatamismenetluse jaoks. Aga mis puudutab süütegude toimepanemist ja poliitiku vastutust, hinnanguid poliitiku tegevusele, siis loomulikult need ei ole mõõdetavad kitsalt süütegude või üldse karistusõiguslike kategooriate alusel.

16:33 Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

16:33 Kalle Palling

Aitäh! Hea minister! Viimase nädala jooksul oleme näinud, kuidas väärtustest on tehtud poliitika ja sellest kõigest omakorda kaup. Mina küsin teilt küsimuse, mis on ajendatud teie vastusest Olga Ivanovale. Teatavasti te kohtusite siin Riigikogus ja arutasite kodakondsuspoliitika edasist arengut. Isegi kui ei kohtunud – te kergitasite selle peale kulmu –, millisel kujul kodakondsuspoliitika arutelu siin Riigikogus teie arvates edasi kulgeb? Kas seal tuleb teatavaid järeleandmisi? Kui need tulevad, siis millises suunas ja millises ulatuses need tulevad teie ettepanekuna? Või te lihtsalt lubasite Olga Ivanovale seda teha, aga tegelikult seda ei tee?

16:34 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Peenike küsimus konjaki joomise ja hommikute kohta! Tähendab, ma väljendun väga selgelt: loomulikult ei seata kodakondsuspoliitika põhimõtteid kahtluse alla. Õige on see, et 2014. aastal ametisse astunud koalitsioon, kuhu ka teil oli au kuuluda, teatud põhimõttelisi muudatusi tegi. See oli selle koalitsiooni poliitiline valik. See on see lähtekoht. Kui küsimus oli, kas ma olen kohtunud Olga Ivanovaga – ilmselt peeti silmas lähimaid päevi selle juhtumiga seoses –, siis minu vastus on eitav. Mitte et see oleks kuidagi midagi inkrimineeritavat või paha. Õige on see, et Olga Ivanovaga olen ma kohtunud, ma arvan, mineval aastal ja me arutasime teemat, mis puudutas "võtmed kätte" probleemi ehk siis eluasemevõlglaste küsimust.

16:35 Esimees Eiki Nestor

Remo Holsmer, palun!

16:35 Remo Holsmer

Tänan! Te olete ministrina pannud oma koalitsioonipartnerid sotsiaaldemokraadid väga keerulisse seisu. Nad on nii otse tulesid välgutades kui ka natukene vihjamisi korduvalt teile viimase nädala jooksul öelnud, et võib-olla oleks tark ise otsustav samm teha. Valitsuse edasisele koostööle kindlasti selline konflikt hästi ei mõju. Mida te kavatsete teha, et seda parandada? Kas te näete tegelikult, et teil on kapitali jätkata ja koostööd edasi teha? Ja ma ikkagi tulen ka Kalle Pallingu küsimuse juurde. Mida te ikkagi Ivanovale lubasite? Te viitasite mingile vanale seadusmuudatusele, aga jutt on ju konkreetselt lähipäevadel antud lubadustest kodakondsuspoliitikat muuta.

16:36 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ei, ma ei ole andnud kellelegi mingisuguseid lubadusi mingiteks muudatusteks teie osutatud valdkonnas. Aga teie küsimus puudutas ka valitsuskoalitsiooni partnereid. Loomulikult ma pean kahetsust avaldama selle tõttu, et sellel juhtumil on olnud niisugune *collateral damage*. Tegelikult on väga paljud heausksed inimesed pidanud kommenteerima või selgitama asja, mis ei ole nendega kuidagi seotud. Sellest on mul tõesti kahju. Ausalt! Mis puudutab küsimust selle muudatuse kohta 2014. aastast, siis see on kõige viimane põhimõtteline kodakondsust puudutav muudatus. See on reaalsus ja seda ei ole ka mõtet tegelikult häbeneda – ise tehtud, hästi tehtud!

16:37 Esimees Eiki Nestor

Hannes Hanso, palun!

16:37 Hannes Hanso

Aitäh! Hea minister! Kui juhtub, et umbusaldamiseks ei tule hääled kokku ja sa jätkad ametis, siis mida see sinu hinnangul meie poliitilise kultuuri kohta ütleb? Minu hinnangul on meie püüdlus alati olnud, et me ankurdamise ennat lahti sellisest idaeuroopalikust poliitilisest kultuurist, kuhu meid tihti paigutatakse. Saaks nagu läänelikuks riigiks! Eesmärk on olla põhjamaine, läänelik ja avatud, vastutustundlik jne riik. Kui selline asi oleks juhtunud, kui need sõnad, mis on öeldud, oleks öeldud Rootsis, Norras, Taanis, Soomes, Saksamaal, Hollandis, Suurbritannias või kus iganes, kas te oleksite ette kujutanud, et justiitsminister saaks oma ametis jätkata?

16:38 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Poliitiline kultuur on erinevate interaktsioonide summa, kui keerulisemalt öelda. Aga see on meie poliitilise kultuuri praegune keskkond, kus me asetseme. Samas ma tahan öelda, et loodetavasti meie poliitilist kultuuri pole kahjustanud see, et ma mõistsin, mis oli minu tegudes valesti, ja avaldasin selle üle ka kahetsust. Palju on küsitud, on see siiras või mitte. Eks selle hindamine jääb küsijate probleemiks. Aga ma veel kord tahan rõhutada, et poliitilise kultuuri arendamise lähtekoht peab olema see, et end poliitikas teostavad inimesed annavad endale relevantset aru oma sõnade tagajärgedest ja on võimelised end korrigeerima, kui mõtet on teatud sõnastuse tõttu valesti tõlgendatud.

16:39 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

16:39 Artur Talvik

Aitäh! Veel paar päeva tagasi oli üsna selge, et Olga Ivanova annab umbusaldusavaldusele ka oma allkirja. Midagi on nende kahe päeva jooksul toimunud ja kuluaarides rääkides oleme aru saanud, et IRL on andnud Olga Ivanovale või siis Keskerakonnale lubaduse midagi konkreetselt muuta mingisuguses kodakondsust puudutavas seaduses. Õelge nüüd ikkagi otse välja, mis lubadus see on ja mille pärast Olga Ivanova oma seisukohta muutis!

16:40 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Need on niisugused hubaselt udused vihjed, et kuluaarides räägiti, et on selgunud jne. Ja nüüd te küsite, mis see siis konkreetselt oli. Aga kes rääkis mida kuluaarides? Mida öeldi? Küsimusi esitades tuleb olla efektiivne ja täpne, sõnastada probleem faktikeskselt, siis on võimalik anda ka relevantne vastus. Minu vastus ühemõtteliselt on: mina ei ole mingeid läbirääkimisi pidanud mingisuguste kodakondsuspoliitiliste küsimuste üle. Minu puhul ei ole mingit küsimust ja vähemalt mulle pole teada, et keegi teine IRL-ist on neid läbirääkimisi sellisel moel pidanud. Aga ma loodan, et te saate hiljem sõna võttes konkreetseid fakte avalikkusele tutvustada ja rääkida, mis seal kuluaarides siis õigupoolest toimunud on.

16:41 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

16:41 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ma mäletan, et kui tekkis erakond Res Publica, siis te olite väga uhked selle üle, et te esimese Eesti erakonnana võtsite vastu erakonna eetikakoodeksi. Mäletan, et pärast 2002. aasta kohalikke valimisi te üsna jõuliselt – sõandan isegi öelda, et pealetükkivalt – nõudsite, et kogu Eesti kohalikes omavalitsustes kõik koalitsioonid, kuhu Res Publica kuulus, võtaks analoogilise eetikakoodeksi vastu. Ma arvan, et ju sa olid üks selle koodeksi koostaja ja initsiaator. Kui sa sellel taustal praegu hindad kujunenud olukorda ja iseenda otsust mitte tagasi astuda, siis kas see vastab tollase koodeksi – ma ei mäleta selle täpset sõnastust – vaimule ja ideele? Kas sa oled iseendaga rahujalal praegu seda otsust tehes?

16:42 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Noh, eetikakoodeksid kehtivad erinevatel kutsealadel, ka poliitilises keskkonnas. Me näeme, et neid nn professionaalse kutsetegevuse nõudeid on Euroopa keskkonnas rakendatud üsna mitmekesiselt. Iseenesest ma pean sümpaatseks ka seda tegevust, mida vedas Kaja Kallase juhitud töörühm parlamendi eetikakoodeksi loomisel. Eks ta oli kompromiss – just nii jõuline või ka võimalike sanktsioneerivate menetlustega, kui see oli. Teatud riikides on kontroll eetikareeglite järgimise üle antud parlamendi spiikrile või vanematekogule, kes võib mingi tegevuse eest parlamendis lausa sanktsioone rakendada. Noh, mitte lausa väärteo eest karistades, vaid parlamendiseseid mõjutusvahendeid rakendades.

Nüüd, see küsimus. Laiemas mõttes on tegelikult, hea küsija, sinu küsimus selles, kas minu hinnangul minu tegevus on eetiline, eks ole. Sa nimetasid seda koodeksit või kuidas see sõnastus oligi. Aga see selleks. Ma ütlen, et minu meelest on kindlasti eetiline ikkagi mõista, kui midagi on nihu läinud. Kui teatud sõnastusest on välja loetud täiesti vale seisukoht, siis tuleb see selgelt välja öelda. Ma arvan, et see on tegelikult lähtekoht ka eetiliste kategooriate avamisel.

16:43 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

16:43 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud esimees! Austatud minister! Ma tulen tagasi selle küsimuse juurde, mille kolleeg Ivanova esitas ja mida hiljem on mitu kolleegi üle küsinud, aga te olete vastamisest kõrvale põigelnud. Te ütlesite – ma vaatasin stenogrammist järele – kolleeg Ivanovale selgelt, et mis puudutab koalitsioonilepingus olevaid sätteid – kõne all oli kodakondsuse seaduse muutmise –, siis kindlasti

koalitsioonilepingut täidetakse ja täidetakse sel moel, nagu partnerid on kokku leppinud. Hiljem te ütlesite vastates, et mitte mingit lubadust te kolleeg Ivanovale ei ole andnud. Mis te siis ütlete meile: kas kodakondsuse seaduse küsimuses täidetakse koalitsioonilepingut või ei täideta?

16:44 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Osav, Aivar! Sa kasutad täisminevikku, tähendab, muudad grammatilisi aegu! Ma väljendusin selgelt: ma ütlesin, et sellel koalitsioonil on olemas koalitsioonileping ja seda viiakse ellu nii, nagu partnerid kokku lepivad. Olevikus ja mitte täisminevikus, nagu sa ütlesid, et "on kokku leppinud". Selline täpsustus, kui sa soovid seda saada. Tegelikult ma saan aru küll, mis suund selle küsimuse alltooni on: sa tahad teada, kas sellel teemal on sõlmitud mingeid kokkuleppeid. Ma võin kinnitada, et ei ole olnud mingisugust kokkuleppimist.

16:45 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Minister võib kõnetoolist lahkuda. Avan läbirääkimised. Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel. Kolm minutit lisaaega.

16:45 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Praegune umbusaldamise juhtum paljastab minu meelest väga ilmekalt, kui katki on Eestis kõigepealt valitsus, siis kogu poliitika ja lõppkokkuvõttes meie ühiskond ja rahvas. IRL on üritanud selle skandaali vältel mängida märtrit: üks Eesti kõige vilunumaid ja virtuoossemaid, ma julgen ka väita, mitte väga põhimõttekindel poliititehnoloog on järsku üleöö muutunud konservatiivseks ohvriks.

Tegelikult on loomulikult me silme all lahti rullunud kalkuleeritud tegevus, mille peaeesmärk, ärme unustame, on tuua fookus ära president Kaljulaidi skandaalselt otsuselt kasutada Eesti Vabariigi 100. aastapäeva vastuvõtupidustustel NO teatrit ja Ojasood. Niisiis, ma veel kordan oma seisukohta: tegemist oli kalkuleeritud provokatsiooniga, et päästa president piinlikust olukorrast, ükskõik kui väga seda ka ei eitata.

See kalkulatsioon on ju väga lihtne olnud. Kalkulatsioon on, et Keskerakond ei julge midagi ette võtta, sest nad on üle pika aja valitsuses ega soovi ühegi liigutusega, isegi pupilli suuruse muutmisega anda kellelegi põhjust neid sealt välja puksida. Sotsid ei taha seda valitsust kõigutada, sest nad ka ei taha istuda opositsioonis, ja IRL ise ei saa Reinsalu tagasi kutsuda või avaldada talle survet tagasiastumiseks, sest tegemist on erakonna ühe keskse võimukandjaga.

Loomulikult eriti häbiväärne kogu selles skeemis on sotside käitumine. Nad on aastaid kõlavalt sõna võtnud küll naistevastase vägivalda teemal, küll soovõrdõiguslikkuse, palgalõhe ja mille kõige muu teemal. Aga kui tegudeks läheb, pole neid mitte kusagil. Kui on vaja valida, kas istuda edasi valitsuses või seista oma põhimõtete eest, siis sotsid valivad põhimõttelagedalt, selgrootult ja häbiväärselt ruumist välja hiilimise. Oma käitumise õigustamiseks üritavad nad spinnida, ajades mingisugust absurdset juttu, nagu oleks mõne konventsiooni vastu hääletamine samaväärne kui naiste jalgadega peksmine. Andke andeks, see on lihtsalt nii tobe, et seda ei ole võimalik mõista – kuidas niisugust juttu saavad suust välja ajada täiskasvanud inimesed!

Täpselt samamoodi on piinlik kuulata juttu sellest, kuidas erakonnad, kes kaitsevad traditsioonilisi soorolle ja pereväärtusi, on võrdsed naistevastase vägivalda õhutajatega. Ma veel kord ütlen, et kui teil tuleb tegelikult anda hinnang naistevastasele vägivaldale konkreetsetes poliitilises olukorras, siis ei ole teid mitte kusagil ja teie sõnad ei maksa mitte midagi.

Täpselt sama võin ma öelda keskerakondlaste kohta, kes on varasematel aastatel teinud nägu, nagu nad seisaksid nõrgemate eest. Tuleb välja, et ikkagi ei seisa. Meie erakonna esimees Mart Helme ütles selgelt välja: see valitsus on haavatud loom. Mina kutsun üles tegema sellele haavatud loomale hädatapu ja lõpetama selle poliitilise kriisi Eestis! Nii või teisiti ei ole meil enam toimivat valitsust. Aitäh!

16:49 Esimees Eiki Nestor

Kalle Laanet Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:49 Kalle Laanet

Palun kolm minutit lisaaega!

16:49 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

16:49 Kalle Laanet

Eestis registreeriti aastal 2017 üle 3000 perevägivalla juhtumi. Kõigist vägivallakuritegudest moodustas see 39% ehk selline oli iga kümnes kuritegu Eestis. Seega, keskmiselt saab Eestis iga päev peksa või langeb muul viisil vägivalla ohvriks 31 inimest. Statistika näitab, et 83%-l juhtudest kannatab naine. Mõtlemapanevad arvud. Iga kümnes kuritegu on perevägivalla juhtum ning kaheksal juhul kümnest on kannataja naine. Ja need arvud räägivad juhtumitest, mis on registreeritud. Perevägivald kipub jääma suletud uste taha, tihti see sealt omal jalal ei välju.

Nõukogude okupatsiooni ajal oli peksasaamine peksasaanu asi. Häbi oli tema asi. Esimene naiste varjupaik avati Tartus 2002. aastal ja 2004. aastal asuti perevägivalla vastast pilootprojekti läbi viima Lääne prefektuuris. Tean seda, sest olin seal politseinik. Nõukogude-aegne häbikultuur murdis Eestis aastail 2011–2013, kui Justiitsministeeriumi eestvedamisel asusid prokuratuur, politsei ja naisteorganisatsioonid koostööd tegema. Tollane justiitsminister – praegu istub ta siin saalis – Kristen Michal saavutas hoiakus murrangu. Prokuratuur ei lõpetanud perevägivalla juhtumeid kergel käel. Politsei koolitas töötajaid nendele reageerima ning naisteorganisatsioonid andsid oma panuse varjupaikade ja ühiskondliku debati näol. Saadi ka klapp toimiva sotsiaalvaldkonnaga, milleta tegelik muutus peale fakti tuvastamist ei saabuks.

Hoiakute muutmine võttis aega aastaid. Avalikkuses hakkas aga jää murduma. Peksasaanu ei olnud stigmatiseeritud, vastutama pidi peksja. Kannatanud julgesid riigi poole pöörduda. Tekkis usaldus. Isegi nii palju, et politsei oli mures, kas neil selleks tööks ressursse jätkub. See oli põhimõtteline muutus: riik kaitses nõrgemat poolt. Sellega teadis arvestada kaitse vajaja ja seda pidi arvestama kae tõstja. Vägivald ei olnud enam eraasi.

Sama suunda jätkasid järgmised kaks justiitsministrit Hanno Pevkur ja Andres Anvelt. Justiitsministri sõnaga loodi usaldus riigi ja kannatanu vahel. Vähem kui aasta tagasi rääkis sellest aastapäevakõnes ka meie riigi president. 24. veebruaril 2017 ütles Kersti Kaljulaid Estonias järgmist: "Head kuulajad! Me peame rääkima ka Eesti hingeseisundist. Me peame koos pingutama, et Eestis oleks vähem kurjust. Täna on riigipüha. Politsei teab – pühade ajal saavad inimesed kõige rohkem peksa. Saavad seal, kus peaks olema kõige turvalisem: kodus. Nii on see jõulude ajal, jaanipäeval. Nii on see ka täna, vabariigi aastapäeval. Vägivaldsed mustrid korduvad põlvest põlve. Neid murda ei saa teisiti kui avaliku tähelepanuga, mis toob kaasa olulise nihke hoiakutes. Ei piisa, kui delegeerime oma probleemi politseile ja sotsiaaltöötajatele. Millal te kuulsite viimati poliitilist diskussiooni, näiteks enne valimisi, kuidas lugupeetud kandidaadid võiksid aidata vägivaldast välja juurida? Nõudke sellist diskussiooni. Ärge valige inimesi, kes koduvägivalla teemal suudavad genereerida vaid mõne rumala nalja. Ärge naerge ja ärge valige. /---/ Mõõdavaatamiskultuur sellist tellimust ei tekita, märkamiskultuuri edendamine on meie kõigi töö. Alustuseks vaadake iseendasse."

Sel päeval sai politsei 46 teadet perevägivallast – oli pühade aeg. Kõnest on möödunud vähem kui aasta, vahepeal on peksa saanud rohkem kui 3000 inimest. Kodus.

16. jaanuaril 2018 kirjutas Eesti Vabariigi justiitsminister Urmas Reinsalu oma avalduses: "... siis mõistsin ma naistevastase vägivalla hukka, kuid nüüd, tänase kirja valguses, lausa kahetsen seda avaldust." Eesti Vabariigi justiitsminister, kes vastutab riigis vägivalla vähendamise eest, annab avalikult teada, et üks kiri on pannud teda kahetsema naistevastase vägivalla vastu olemist. Minister kirjutas need mõtted oma vabal tahtel. Temalt oodatakse vägivalla vähendamise arengukava elluviimise kõrval ka kirjasõna valdamist. See sõnum ei olnud pealt kuulnud või salalindistatud, see oli kirja pandud ja avalikustamiseks saadetud.

Urmas Reinsalu selgitas pahameele kerkides oma öeldut enda tundelisusega ning sõnas: "Ma vabandan oma avalduse sõnastuse pärast, kui see tegi kellelegi haiget." Ta palus vabandust sõnastuse eest, mitte öeldu sisu eest, ning kasutas sõna "kui".

Urmas Reinsalule on ja saab aga ette heita palju enam. Igal umbusalduse avaldajal ja fraktsioonil on oma vaated. Justiitsministri juhtimisel on ametisolev valitsus loonud iseäraliku ettekujutuse, et Eesti okupeeris ennast, andes kirikule vajamineva raha okupatsioonikahjude katmise sildi all. See oli olemuslikult Eesti ajalugu moonutav ning ehk ka seadusrikkumise piirimail olev tegu. Nagu täna on ajakirjanduses mainitud, on tal koomiline ettekujutus, et poliitilisi eriuurimisi läbi viivad ametnikud on tema ametisse nimetada. Mängurlusest, mitte valitsusliikme vande vastutuse tajumisest räägivad nii

naistevastase vägivalla vastu olemise kahetsemine lootuses valijaid leida kui ka varasemad juhtumid, mis avalikkuses on tuntud nime all "Ettevaatust, Urmas Reinsalul on plaan!".

Täna ja siin keskendume peamiselt ühele: vägivalla vastu olemisele ja justiitsministrile, kes seda kahetseb. Vägivalla vastu ja nõrgema kaitsel olemine ei küsi maailmavaadet ega poliitilist eelistust. See on universaalne ja põhimõtteline. See pole ainuomane ühele soole, ei naistele ega meestele. See on ühine. Meie umbusaldusavaldus Urmas Reinsalule on esitatud hoiaku eest, mis tema ametis on põhimõtteline. Vägivalla ennetamise eest vastutav minister lõhkus usaldust, et riik on alati ja kompromissitult nõrgema kaitsel. Meie presidendilt laenates võib öelda, et justiitsministri ametit ei saa pidada keegi, kes perevägivalla teemal teeb lolli nalja, kahetseb naistevastase vägivalla vastu olemist omal vabal tahtel tehtud avalduses.

Presidendi sõnum vähem kui aasta tagasi oli klaar: möödavaatamine pole Eestis võimalus.

Opositsioonina me saame selle teema tõsta ja peame seda tegema. Iga Riigikogu liige on vaba oma valikuid tegema. Südametunnistus ja karm teadmine, et ka täna saab kodus peksa mitukümmend inimest, kes ootavad suuremalt pereliikmelt kaitset, teevad selle valiku lihtsaks. Saalist ärajalutamine või hääletamata jätmine on sama, mis, nähes kedagi peksa saamas, pea ära pöörata ja minema minna. Nii ei tehta! Siin saalis antakse eeskuju oma valijatele, Eesti inimestele ning kas või oma lastele. See pole poliitiline küsimus, see on inimeseks olemise küsimus. Kahju, et minister vastas paljudele meie küsimustele poliititehnoloogilisi nõkse kasutades ja tegelikult sisulisi vastuseid me ei saanud. Aitäh!

16:57 Esimees Eiki Nestor

Toomas Jürgenstein Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:57 Toomas Jürgenstein

Hea eesistuja! Head kolleegid! Meil on täna ebameeldiv olukord ja ma usun, et ega ei naudi seda keegi. Sotsiaaldemokraadid on arvamusel, et minister Reinsalu on eksinud, aga meie arvates saab selle eksimuse parandada eelkõige tema ise või siis tema koduerakond. Umbusaldusavalduse põhjustanud sündmused tervikuna on värsked, nii et tervet asjaolude jada taastada pole usutavasti vaja. Seega piirdun väljavõtetega toimunust. Kõigepealt nn 104 kiri, mis minu ja paljude teiste hinnangul on kantud siirast murest, kuid millele ma isiklikult kindlasti ei oleks alla kirjutanud. Kui me mõtleme, kuidas on seotud looja moraalne pale, tema minevik ning tema looming, siis lõplikke vastuseid siin ei ole. Enamiku erakonnakaaslaste arvates, kellega olen rääkinud, kaldub kaalukauss sõna- ja loomevabaduse kasuks. Küll aga oli nendel 104 inimesel täielik õigus oma arvamust avaldada ning üleolev ja alandav suhtumine ministri poolt pole siin kindlasti kohane.

Teiseks on ilmne, et minister Reinsalu kahetsus, et ta naistevastase vägivalla hukka mõistis, pidi olema eksitus. Kui see oleks tõsiselt mõeldud, ei tohiks minister Reinsalul mingit kohta Eesti poliitikas olla. Nõustun Reinsalu kaitsnud peapiiskop Urmas Viilmaga, et ei oma tegude ega sõnavõttudega pole minister mingil moel näidanud naistevastase vägivalla tolereerimist. Veelgi enam, osa umbusaldajaid on talle ette heitnud, et tema ministriks oleku ajal ratifitseeriti Istanbuli konventsioon.

Loomulikult pidi minister kiiresti oma avalduses väidetud naistevastase vägivalla kahetsemise ümber lükkama ja vabandust paluma. Ma usun, et siiras vabandus oleks mõndagi silunud, kuid ministri esimene vabandus oli tingimuslik: ma vabandan oma avalduse sõnastuse pärast, kui see tegi kellelegi haiget. Kordan: kui see tegi kellelegi haiget. Püha taevas, kuidas võib keegi üldse mõelda, et on võimalus, et sellised sõnad kellelegi haiget ei tee!

Küllap on paljud meie hulgast saanud viimastel päevadel tänast umbusaldusavaldust puudutavaid kirju, nii toetavaid kui nukraid. Üks valusamaid oli ühelt minu kunagiselt andekalt õpilaselt, tänaselt õppejõult. Tsiteerin oma õpilast, kes on ilmselgelt haiget saanud: "Aga täna on mul jälle selline tunne, et mingi osa inimesi – teadlasi, sotsiaaltöötajaid, õpetajaid, kodanikuaktiviste jne, jne – ühest otsast muudkui ehitavad, aga samal ajal kuskil mujal ainult lõhutakse. Kuidas saan ma oma üliõpilastele tõsiselt võetavalt rääkida inimõigustest ja Istanbuli konventsioonist, kui Eesti justiitsminister saab öelda, mida ta ütles ja mõtles, ning mitte midagi ei juhtu, ta saab edasi minister olla?" Ministri korrektset vabandust lugesin alles täna. Aga tõepoolest, parem hilja kui mitte kunagi.

Palun minuti veel!

17:02 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

17:02 Toomas Jürenstein

Olen oma poja kaudu viimased kümmekond aastat olnud seotud korvpalliga. Tulistes mängudes on sageli nii, et pärast möödaviskeid näitab aeg-ajalt mõni mängija ise, et mul ei lähe, ja palub treeneril end mõneks ajaks mängust välja võtta. Või siis, nagu sagedamini juhtub, treener kutsub selle eksinud korvpalluri pingile puhkama. Kui me kujundlikult mõtleme, siis tegelikult on mõlemad lahendused ka täna olemas. Meil on vaja vastutustundlikku mängijat, kes on mitu palli mööda visanud, ja vastutustundlikku treenerit, kes sellest aru saab.

Tunnistan, et tänane otsus ei ole sotsiaaldemokraatidele lihtne. Me tunnustame Hannes Hansot tema valikus, kuid enamik meist lähtub kas teadlikult või intuiitiivselt inglise mõtleja Jeremy Benthami utilitarismi põhimõttest. See põhimõte ütleb, et käitu nõnda, et sellega kaasneks võimalikult suur kasu võimalikult paljudele või siis ka teistpidi: võimalikult väike kahju võimalikult vähestele. Kui küsida, kas südametunnistus kriibib selle otsuse pärast, siis vastus on: jah, kriibib küll.

17:03 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

17:04 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Vabaerakond tahaks siiski minister Reinsalu konkreetsest ütlemisest välja kasvanud teemat laiendada ja käsitleda seda umbusaldusavaldust kui teatud mõttes preemiat elutöö eest. Meie jaoks sümboliseerib minister Reinsalu sellise kartellierakondliku mõtlemise tulekut Eesti poliitikasse. Minister Reinsalu oli üks arhitektidest, kelle töö tulemusena riik kolmekordistas parteide toetust jne – see nimekiri on pikk. Kui tulla tema praeguse tegevuse juurde justiitsministrina, siis võiks öelda, et see on teatud mõttes justiitsrööprähklemine. Või kui minna veelgi kaugemale, siis võiks öelda, et see on justiitstühikargamine. Ja näiteid selle kohta on palju. Tihtipeale kuuleme, et minister on moodustanud mõne uue komisjoni või uurimiserühma või igasuguseid naljakaid organeid, mis tulevad ühe korra kokku ja mille tegevus mitte kuhugi välja ei jõua. Tulemust ei ole, kõik on rohkem – mis rohkem, see ongi ainult! – üks PR-trikk.

Tahaksin oma jutu lõpetuseks tsiteerida minu arust ühte väga-väga head artiklit "Ettevaatust, Urmas Reinsalul on plaan!". See on Erik Moora artikkel Eesti Ekspressist, loen teile ette mõningad väga iseloomulikud lõigud sellest. "Justiitsminister tegi ettepaneku kahandada -valitsusliikmete maksimaalne arv 15-lt 11-le. Täna on võimalik lasknud selle kava allavett. Ülempiir kaotati sootuks." Nii et plaan viidi ellu vastupidiselt. "Justiitsminister tegi ettepaneku rakendada joobes juhtidele kohustuslikku šokivangistust. Riigikohus ja kohtud ütlesid: see plaan on vastuolus meie õiguskorraga, võttes kohtunikelt kaalutusõiguse. Justiitsminister tegi ettepaneku anda kodanikele võimalus oma õiguste kaitsel otse Riigikohtusse pöörduda. Õiguskantsler Ülle Madise ütles, et see plaan on tarbetu, arusaamatu ning koguni õiguskorda ja demokraatiat ohustav."

Hea näide on ka Sisekaitseakadeemia viimine Narva. Ta saadab välja pressiteate, milles teatab, et Justiitsministeerium teeb selle kolimise ise ära ja seda 3–5 miljoniga – pole probleemi. Tulemus on see, et Sisekaitseakadeemia asemel tuleb Narva üks kena ujula – ma ei tea, mis raha eest –, okei, treeningbaas, kui seda laiemalt nimetada. Need on iseloomulikud näited selle kohta, et justiitsministri töö ei ole tulemust ja need on olnud pigem PR-projektid. Ja see on üks ajend, miks meie *in corpore* selle umbusaldusavaldusega liitusime. Lõpetuseks vaatan minagi sügavalt silma sotsidele ja küsin: mis tunne on olla väärtuskahvli? Aitäh!

17:08 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Karilaid Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

17:08 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Hästi palju on näha selliseid krokodillipisaraid. Pean tunnistama, et kahjuks opositsioon ei ole ühtne, opositsioonil ei ole ka elujõudu. Samas ma ei saa kahjuks teie kohta niimoodi öelda, nagu teie ütlesite koalitsiooni kohta, et tuleb teha hädatapp. Mõelge, kui koalitsioonipoliitik ütleks opositsiooni kohta, et tuleks teha hädatapp! Milline lainetus tekiks selle peale! Niimoodi ma ei ütleks, aga eks neid kujundeid leiab teisigi. Uppunud kuked või rapsivad kanad takus näiteks võiks öelda opositsiooni kohta.

Ma väidan, et just teid vaevab väärtuskonflikt. Kui üks erakond opositsioonist väidab, et kaitsepolitsei on poliitiline ja sellepärast ei saanud üks inimene presidendiks, siis Reformierakond vaatab seda pealt ega ütle millegipärast, et meil on õigusriik, ärge muretsege, meil on apoliitilised ametkonnad, mis põhinevad pädevusel, aususel ja riigimehelikkusel. Suur erakond vaikib, laseb ühel erakonnal rääkida, et just poliitiliste mängude tõttu kaitsepolitseis ei saadud presidendiks. Ja Reformierakond on vait. Ei ole siin näha kuskil mingeid väärtusi!

Vahepeal alustab Jürgen Ligi selle jutuga, et jah, alguses oli kogu emotsioon seotud kanakarja juhtumiga ja vabandus polnud siiras, siis aga avastas ta, et tegelikult on põhjused kirikus. Ja nüüd tuleb inimene Vabaerakonnast ja ütleb, et põhjused on kuskil mujal.

Nii et see paturegister, mis täna kokku on konstrueeritud, on võetud vasakult, paremalt, ülevalt ja alt. Ning see näitab, et opositsioonil ei ole ühtset juhti. Teil ei ole planeerimist ega koordineerimist, te umbes rapsite ja see kõik ei ole tegelikult veenev. Ülimalt positiivne on näha, et Kalle Palling, Kristen Michal ja Taavi Rõivas räägivad siin väärtustest, siirusest ja aususest. Ma arvan, et see on positiivne – see näitab, et võib-olla tõesti poliitiline kultuur teeb edusamme, tehakse silmanähtavaid arenguid. Selle üle saab ainult rõõmustada. Aga teie avantüür ei lähe läbi. Proovige veenvamalt ja olge elujõulisemad! Aitäh!

17:11 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

17:11 Helir-Valdor Seeder

Austatud Riigikogu! Täna on siin saalis liiga palju ebaseiirast asendustegevust. Kui Hannes Hanso, Mart Helme ja Krista Aru koonduvad ühiselt Jürgen Ligi selja taha, et võidelda viisaka ja ontliku sõnakasutuse ning ühise tõe ja õiguse eest, siis ei ole see siiras ja usutav mure ja umbusaldusavaldus. Need Riigikogu liikmed, kelle arvates kohtunike pead peaksid veerema, naise nägu on moll ning naisterahvas on lihunik ja laiba mõnitaja, kes ei tohiks kunagi lapsi saada, ei tohiks Riigikogus üldse olla. Nende fraktsioonikaaslased peaksid sellise sõnakasutuse hukka mõistma, siis ehk tekiks sellisel umbusalduse avaldamisel mingigi usutavus.

Riigikogu liikme ja ministri sõnakasutuses ei tohiks kehtida erinevaid standardeid ega erinevaid eetika- ja moraalinorme. Või siiski? Umbusaldusavalduse tegelikud põhjused on ju mujal. Justiitsminister Urmas Reinsalu väljendas ennast ebaõnnestunult ja ebatäpselt. Aga ta on andnud piisavad selgitused avalikkusele. Kirja sisu oli aga hoopis teistsugune, kui umbusaldajad seda tõlgendanud on. Ministri kirja pandu andis võimaluse valeks ja pahatahtlikuks tõlgenduseks. Minister ei arvestanud piisavalt ohuga, et üksikuid lauseid võidakse kontekstist välja rebida ja neid meelevaidselt tõlgendada. Opositsioon on sõnumit võimendanud ja laiendanud, et saavutada laiem ühiskondlik tähelepanu ja vastasseis, mis on meedias kasvanud lausa ideoloogiliseks vastasseisuks. Kas seda ongi umbusaldusavalduse algatajad soovinud? Ma väga loodan, et mitte.

Opositsiooni tegevuse iseloomustamiseks sobib tsiteerida kirja pandud lugu ühest Riigikogu liikmest, mis loodetavasti tegelikkusele ei vasta: "Ma pole mitte kunagi valetanud. Ma olen asju suurendanud, jätnud üht-teist ütle mata, olen kavaldanud, olen kõrvale hiilinud, olen teeselnud, olen fantaseerinud – see on õige, aga valetanud pole ma mitte kunagi." Sama usutav on ka opositsioonisaadikute ühine tõde. Aga nii nagu ütleb Helme vanasõna: "Ega muidu tüli ei tule, kui mõlemal poolel õigus ei ole." Head umbusaldajad! Ilu on vaataja silmades ja igaüks mõtleb ja näeb ning tõlgendab tõde oma rikutuse tasemel. Nii on ka praegu ministri väljaütlemisega. Justiitsminister Urmas Reinsalu on oma tööga ministrina ja valitsusliikmena hästi hakkama saanud. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon toetab ministri jätkamist ja me ei pea õigeks osaleda sellel ebaseiiral umbusalduse avaldamisel.

Head kolleegid! Eesti poliitikas käsitletakse ministri tagasiastumist kui absoluutse vastutuse võtmist. Minu arvates see nii tegelikkuses ei ole. Ajalugu on näidanud, et ametis on olnud ministreid, kes on tagasi astunud, aga pole vabandust palunud ega kahetsenud, ja on ministreid, kes on vabandust palunud, aga ametisse jäänud, tagasi pole astunud. Poliitilise kultuuri vaatevinklist ei ole siin absoluutset ja ühest tõde.

Austatud rahvasaadikud! Ärme anname põhjust rahvaesinduse üle nalja heitmiseks stiilis: "Isa, miks on Riigikogu liikmeks valitud vaimulik? – Selleks, et ta palvetaks. – Kas Riigikogu eest? – Ei, ta jälgib Riigikogu tööd ja palvetab siis rahva eest." Aitäh!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste võimalust ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, kuna otsuse tegemiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus, siis teeme palun kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Oma kohaloleku registreeris 81 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele umbusalduse avaldamise justiitsminister Urmas Reinsalule.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Umbusalduse avaldamise poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Riigikogu ei avaldanud justiitsminister Urmas Reinsalule umbusaldust. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 17.20.